

UCHWAŁA NR IV/20/2024
RADY GMINY GNIEWINO

z dnia 21 sierpnia 2024 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024 - 2026

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.)

Rada Gminy Gniewino
uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Gniewino na lata 2024 – 2026 w brzmieniu stanowiącym załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

2. Przyjmuje się Diagnozę lokalnych zagrożeń społecznych w Gminie Gniewino w brzmieniu stanowiącym załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Gniewino.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Krystian Treder

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE GNIEWINO NA LATA 2024 -2026

Rozdział 1

Wstęp

Podstawowym założeniem Programu Wspierania Rodziny w Gminie Gniewino na lata 2024- 2026 jest utworzenie spójnego systemu wsparcia i pomocy rodzinie w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz propozycją możliwych do zrealizowania zadań w zakresie opieki nad dziećmi oraz rodziną. Celem Programu jest przywrócenie zdolności do wypełniania tych funkcji poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowywaniu dzieci. Obowiązek opracowania Programu Wspierania Rodziny wynika z art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Wstęp do cytowanej ustawy brzmi:

„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich ich członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”.

Na terenie gminy Gniewino zadania z zakresu wspierania rodziny realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Program Wspierania Rodziny w Gminie Gniewino na lata 2024-2026

jest kontynuacją Programu Wspierania Rodziny na lata 2021-2023. Realizowane zadania koncentrować się będą nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie, również w sytuacjach gdy dziecko umieszczone zostanie poza rodziną biologiczną w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej

Rozdział 2

Podstawa prawna

Zadania przyjęte do realizacji, w ramach niniejszego Programu są zadaniami własnymi Gminy i pozostają spójne z kierunkami działań przyjętymi w następujących aktach prawnych:

1. Ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
2. Ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.
3. Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
4. Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.
5. Ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
6. Ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.
7. Ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

Rozdział 3

Cele programu

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w znaczący sposób wskazała kierunek i zakres działań na rzecz wspierania rodziny. Niniejszy program ukierunkowany jest na zapewnienie kompleksowej opieki i wsparcia dla rodzin zagrożonych dysfunkcjami. Oczekiwanym efektem realizacji Programu ma być szeroko rozumiana poprawa sytuacji dziecka i rodziny.

Cel główny Programu:

Wspieranie rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Rodzaje wsparcia społecznego:

- wsparcie emocjonalne, które polega na okazaniu troski, buduje poczucie bezpieczeństwa, uwalnia od negatywnych uczuć i napięć, daje poczucie nadziei i wpływa na samoocenę;
- wsparcie informacyjne polega na dzieleniu się własnymi doświadczeniami, przekazywanie informacji zwrotnych na temat skuteczności różnych działań zaradczych, a także takich, które pomagają lepiej zrozumieć sytuację osobie znajdującą się w kryzysie;
- wsparcie instrumentalne, dzięki niemu osoby znajdujące się w trudnej sytuacji zdobywają wiedzę na temat konkretnych sposobów postępowania, otrzymują wskazówki i uczą się skutecznych zachowań zaradczych;
- wsparcie materialne, formą takiego wsparcia może być udzielenie schronienia, świadczeń pieniężnych oraz niepieniężnych z pomocy społecznej.

W pracy środowiskowej z rodziną wykorzystuje się wszelkie przedstawione wyżej rodzaje wsparcia.

Cele szczegółowe Programu:

1. Wsparcie ekonomicznej funkcji rodziny.
2. Profilaktyka i interwencja w rodzinach zagrożonych przemocą i uzależnieniami.
3. Rozwijanie umiejętności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych rodzin.
4. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej rodzin dysfunkcyjnych.
5. Podnoszenie kompetencji służb zajmujących się pomaganiem rodzinie.

Rozdział 4**Zadania i sposoby realizacji poszczególnych celów****1. Wsparcie ekonomicznej funkcji rodziny.**

Lp.	Zadanie i sposób realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom wymagającym wsparcia (zasiłki okresowe , celowe, świadczenia rodzinne, wychowawcze, fundusz alimentacyjny i inne.)	Liczba osób korzystających z poszczególnych form pomocy finansowej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
2.	Dożywianie dzieci w szkołach	Liczba dzieci objętych dożywianiem	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
3.	Podejmowanie działań na rzecz rodzin wielodzietnych – wydawanie Kart Dużej Rodziny	Liczba osób ,którym wydano kartę	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Zakładane rezultaty podjętych działań :

- 1.Podniesienie bezpieczeństwa socjalnego
2. Promowanie rodzin wielodzietnych ,
3. Zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej z powodów socjalno – bytowych .

2. Profilaktyka i interwencja w rodzinach zagrożonych przemocą i uzależnieniami .

1.	Zadanie i sposób realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Monitorowanie sytuacji dziecka	Liczba rodzin	Gminny Ośrodek

	w rodzinach niepełnych i wielodzietnych	niepełnych i wielodzietnych	Pomocy Społecznej, placówki oświaty, placówki zdrowia
2.	Monitorowanie rodzin zagrożonych uzależnieniami ,motywowanie i kierowanie na terapie	Liczba rodzin zagrożonych uzależnieniem, liczba rodzin skierowanych na terapie	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja Gminna Komisja Prof.Rozw.Prob.Alko.
3.	Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi	Liczba dzieci w rodzinach z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja GKRPA, placówki oświatowe, kuratorzy sądowi

Zakładane rezultaty podjętych działań :

1. Poszerzenie wiedzy na temat rodzin wymagających pomocy ,
2. Dobór form pomocy dostosowany do potrzeb rodziny.

3.Rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodzin .

Lp.	Zadanie i sposób realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci.	Liczba dzieci korzystających z wypoczynku w czasie wakacji	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, GKPRPA, placówki oświaty
2.	Zapewnienie wsparcia przez asystenta rodziny.	Liczba asystentów rodziny, liczba rodzin wymagających wsparcia asystenta	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Zakładane rezultaty podjętych działań:

1. Promowanie i wspieranie organizacji czasu wolnego dla dzieci i rodziców,

2. Podniesienie kompetencji rodzicielskich ,
3. Wzrost świadomości związanej z pełnieniem ról rodzicielskich,

4.Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej rodzin dysfunkcyjnych .

Lp.	Zadanie i sposób realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w pieczy zastępczej - 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, - 30% w drugim roku, - 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.	kwota środków	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej środki własne gminy
2.	Zapewnienie wsparcia asystenta rodziny	Liczba rodzin objętych wsparciem	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
3.	Prowadzenie monitoringu dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem	Liczba dzieci objętych monitoringiem	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, placówki oświaty
4.	Zapewnienie pomocy psychologicznej i terapeutycznej	Liczba rodzin objętych wsparciem	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

5.Podnoszenie kompetencji służb zajmujących się pomocą rodzinie.

Lp.	Zadanie i sposób realizacji	Wskaźniki	Realizatorzy
1.	Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji zawodowych pracowników pomagających rodzinie poprzez udział w szkoleniach, seminariach i warsztatach.	Liczba pracowników szkolących się, liczba pracowników przeszkolonych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświaty, Policja GKPRPA

Zakładane rezultaty podjętych działań :

1. Podniesienie skuteczności działań pomocowych ,
2. Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu,

Rozdział 5

Adresaci programu

Program przeznaczony jest dla mieszkańców gminy Gniewino , a w szczególności do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych..

Rozdział 6

Realizator programu

Realizatorem programu jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Gniewinie w partnerstwie z:

1. Urząd Gminy Gniewino ;
2. Policja;
3. Zespół Interdyscyplinarny;
4. Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
5. Placówki oświatowe;
6. Sądy

Rozdział 7

Monitoring realizacji programu

Koordynatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024- 2026 jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Gniewinie .

Zakończenie

Gminny Program Wspierania Rodziny stanowi interdyscyplinarną strategię działań mających na celu wsparcie rodzin w wypełnianiu ich funkcji.

Cele i zadania Programu zostały zaplanowane w sposób ogólny, co umożliwia dostosowanie podejmowanych działań do potrzeb. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, edukacyjny i ochronny.

W wyniku przeprowadzonych działań przewidziane jest osiągnięcie następujących efektów:

- Polepszenie sytuacji dziecka i rodziny,
- Wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa dziecka i rodziny,
- Poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- Zminimalizowanie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej,
- Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych celem zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych,
- Poprawa jakości funkcjonowania rodziny
- Wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych,
- Umożliwienie dzieciom umieszczonych w pieczy zastępczej powrotu do rodziny naturalnej poprzez przywrócenie jej prawidłowych funkcji,
- Rozwój efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami realizującymi program wspierania rodziny.

Załącznik nr 2 do uchwały Rady Gminy
Gniewino Nr .....
z dnia .....

DIAGNOZA LOKALNYCH ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH GMINA GNIEWINO

2023 rok

WSTĘP	3
METRYKA GMINY	4
Położenie	4
Demografia	5
System lokalnej pomocy społecznej	6
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii	8
Przeciwdziałanie przemocy domowej	11
Przestępczość	12
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	15
Metodologia	15
Cele badania	15
Metoda i technika badawcza	15
Grupa badana	16
Wyniki badań	16
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców	16
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne	18
Substancje uzależniające: nikotyna	23
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze	24
Uzależnienia behawioralne	26
Przemoc domowa	29
Przekonania dotyczące wychowania dzieci	32
Osoby starsze	35
Niepełnosprawność	37
BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH	39
Grupa badana	39
Wyniki badań	40
PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY	49
Metodologia	49
Cel badania	49
Charakterystyka grupy badanej	49

Relacje z rodzicami, nauczycielami oraz rówieśnikami	50
Substancje psychoaktywne: Alkohol	52
Substancje uzależniające: Papierosy	59
Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze	62
Uzależnienia behawioralne	66
Napoje energetyczne	78
Doświadczenie przemocy	80
Czas wolny	83
PODSUMOWANIE I WNIOSKI	86
Analiza SWOT	86
Podsumowanie badań ankietowych i wnioski	89
Spis tabel	96
Spis wykresów	97

Problem społeczny jest zjawiskiem, które dla większej lub znaczącej części pewnej zbiorowości stanowi fakt uciążliwy, a przez to wymaga przeciwdziałania. Zdaniem Fullera-Myersa problem społeczny składa się z obiektywnych warunków, które definiowane są przez członków społeczeństwa, jako wymagające rozwiązania. R. Maris definiuje natomiast problemy społeczne jako ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą część ludności, przez silne grupy bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane, czy też którym można jakoś zaradzić. W rezultacie problem społeczny jest zjawiskiem, które angażuje emocjonalnie i intelektualnie szerszą zbiorowość, wywołuje społeczne przekonanie co do konieczności podejmowania działań zbiorowych, mających na celu zwalczanie, a przynajmniej ograniczanie jego zasięgu i skutków.

Diagnoza oznacza rozpoznanie. Stanowi ona złożoną czynność poznawczą, jest kluczowym obszarem oraz niezbędnym elementem procesu wprowadzania zmian społecznych. Diagnoza problemów społecznych wymaga specyficznego podejścia, ponieważ:

- ✓ jej adresatem jest zawsze ogół społeczności lokalnej,
- ✓ jej zakres jest wyznaczony poprzez poszczególne obszary zintegrowanej polityki społecznej,
- ✓ jej znaczenie jest praktyczne, co oznacza, że wyniki mają służyć zaspokojeniu potrzeb społecznych oraz rozwiązaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.

Niniejsza diagnoza ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w drugiej połowie 2023 roku, obejmujących podstawowe problemy społeczne.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych na terenie gminy Gniewino wśród trzech grup reprezentujących lokalne środowiska:

- dorośli mieszkańcy;
- sprzedawcy napojów alkoholowych;
- dzieci i młodzież szkolna.

Położenie

Gmina Gniewino położona jest na północy województwa pomorskiego, w powiecie wejherowskim. Jej obszar, o powierzchni 176 km², stanowi część Pobrzeża Kaszubskiego. Niewielka odległość od wybrzeża Morza Bałtyckiego (ok. 4 km od północnej granicy), bogactwo i piękno lasów oraz malownicze krajobrazy nad jeziorami: Żarnowieckim, Salińskim, Dąbrze, Czarnym oraz Choczewskim kuszą wszystkich pragnących znaleźć się w miejscu zacisznym, czystym i spokojnym.

Gmina Gniewino jest oddalona od stolicy powiatu wejherowskiego o około 20 kilometrów, odległość od centrum Gdyni wynosi blisko 45 km, od miasta wojewódzkiego Gdańska około 70 km. Najbliższymi miejscowościami nadmorskimi są Białogóra i Dębki. Gmina Gniewino pod względem wielkości jest piątą spośród dziesięciu gmin w powiecie wejherowskim. Ponad 40% jej powierzchni stanowią użytki rolne i niemalże tyle samo (ok. 40%) lasy. Znaczny udział w powierzchni gminy - ok. 11% stanowią wody, co związane jest z faktem, iż w granicach gminy znajduje się kilka jezior.

Rysunek 1. Położenie gminy Gniewino.

Demografia

Na dzień 31 grudnia 2022 roku liczba mieszkańców gminy zameldowanych na pobyt stały wynosiła - 7123 osoby, w tym 3489 kobiet i 3634 mężczyzn. Liczba mieszkańców gminy Gniewino zmalała w 2022 roku w porównaniu do roku 2021, co oznacza, że tendencja spadkowa obserwowana w ostatnich latach, podobnie jak w całym kraju, utrzymuje się.

Wykres 1. Liczba mieszkańców w latach 2020-2022.

Źródło: Raport o stanie Gminy Gniewino za 2020, 2021, 2022 rok.

Największą liczbę mieszkańców w gminie stanowią osoby będące w wieku produkcyjnym. Najmniej liczną grupę mieszkańców stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 1. Ekonomiczne grupy wiekowe- lata 2020-2022.

	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
2020	1816	4489	1024
2021	1709	4312	1107
2022	1792	4262	1069

Źródło: Raport o stanie Gminy Gniewino za 2020, 2021, 2022 rok.

Gmina Gniewino ma dodatni przyrost naturalny wynoszący +16. W 2022 roku na terenie gminy **urodziło się 70 dzieci, a zmarły 54 osoby.**

Tabela 2. Przyrost naturalny w Gminie Gniewino- lata 2020-2022.

	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2020	88	58	+30
2021	76	82	-6
2022	70	54	+16

Źródło: dane z Urzędu Stanu Cywilnego Gminy Gniewino.

System lokalnej pomocy społecznej

Zadania w zakresie pomocy społecznej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gniewinie. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek udzielania pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Pomoc może być świadczona w formie pieniężnej i niepieniężnej, podstawą jej udzielenia, jest przeprowadzenie wywiadu środowiskowego i wydanie na tej podstawie stosownej decyzji.

W 2022 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gniewinie objął pomocą 245 rodzin z terenu gminy. **Dane zawarte w tabeli 3 wskazują, że w ostatnim roku zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej.** Najczęstszymi powodami udzielania pomocy społecznej na terenie Gminy Gniewino są niezmiennie od kilku lat ubóstwo oraz niepełnosprawność. Największą grupę odbiorców stanowią osoby pracujące dorywczo, zaś najmniejszą osoby będące na zasiłku dla bezrobotnych.

Tabela 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2022.

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba rodzin ogółem	312	356	245
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	18	3	8

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Gniewinie.

Tabela 4. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin¹.

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Niepelnosprawność	137	112	101
Bezrobocie	70	74	69
Ubóstwo	312	356	245
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	57	brak danych	37
Długotrwała lub ciężka choroba	21	brak danych	33
Alkoholizm	3	brak danych	6
Inne	49	brak danych	brak danych

Źródło: dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gniewinie.

Tabela 5. Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową.

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Pracuje	69	72	70
Pracuje dorywczo	81	101	95
Nie pracuje	58	53	42
Na rencie	29	21	19
Na emeryturze	11	11	8
Na zasiłku dla bezrobotnych	8	7	6
Bezrobotny, bez prawa do zasiłku	61	67	63

Źródło: dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gniewinie.

¹ W jednym przypadku podstawą do udzielenia pomocy może być równocześnie kilka przesłanek.

Dane zawarte w tabeli 6 wskazują, że w latach 2021-2022 obserwuje się tendencję spadkową zarówno w przypadku udzielanych świadczeń niepieniężnych, jak i świadczeń pieniężnych.

Tabela 6. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS.

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Świadczenia niepieniężne dla osób	128	146	78
Świadczenia pieniężne dla osób	312	241	191

Źródło: dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gniewinie.

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii

Podstawą prawną działań gminnych związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Wymienione ustawy tworzą spójny system umożliwiający samorządom terytorialnym prowadzenie lokalnej polityki wobec zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu i narkotyków a także wyznacza konkretne zadania i wskazuje środki na ich realizację.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025 przyjęty uchwałą nr XXXVII/308/2022 Rady Gminy Gniewino z dnia 29 lipca 2022 r.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest powoływana na podstawie art. 41 ust. 3 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta. W skład gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 41 ust. 4 ww. ustawy), a zasady wynagradzania członków gminnych komisji określa rada gminy w gminnych programach rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 41 ust. 5 ww. ustawy). Do ustawowych zadań gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych należy:

- inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych (wymienionych powyżej) - (art. 41 ust. 3 ww. ustawy);
- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego (art. 41 ust. 3 ww. ustawy);
- opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych - zgodność lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami rady gminy, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy (limit i lokalizacja punktów, w których sprzedawane i podawane są napoje alkoholowe);
- kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych (na podstawie upoważnienia wystawionego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta) - (art. 18 ust. 8 ww. ustawy).

W roku 2022 r. odbyło się 10 posiedzeń GKRPA, na których omawiano bieżące sprawy związane z jej działalnością, a także ustalano i zatwierdzano bieżące potrzeby i wydatki. Poza tym, w 2022 roku GKRPA przeprowadziła 15 kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

W 2021 roku GKRPA w uzasadnionych przypadkach składała wnioski do Sądu o objęcie leczeniem osób, które nie radzą sobie z problemem alkoholowym. W roku 2021 GKRPA spotkała się 8 razy, na spotkania zaproszono 13 osób nadużywających alkohol i prowadzono rozmowy motywujące do podjęcia leczenia alkoholowego. Skierowano 4 wnioski o wydanie opinii w sprawie ustalenia stopnia uzależnienia od alkoholu przez biegłych sądowych. Z terapii w ośrodku do spraw uzależnień korzystało 17 osób uzależnionych i współuzależnionych oraz

13 osób doznających przemocy domowej. Poza tym, w 2021 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wraz z Grupą AA „Nadzieja” w Gniewinie zorganizowały spotkanie z osobami nadużywającymi alkohol i z osobami współuzależnionymi.

W 2020 roku GKRPA w uzasadnionych przypadkach składała wnioski do Sądu o objęcie leczeniem osób, które nie radzą sobie z problemem alkoholowym. GKRPA spotkała się 7 razy, na spotkania zaproszono 11 osób nadużywających alkohol i prowadzono rozmowy motywujące do podjęcia leczenia alkoholowego. Skierowano 5 wniosków o wydanie opinii w sprawie ustalenia stopnia uzależnienia od alkoholu przez biegłych sądowych: psychiatrę i

psychologa. Z terapii w ośrodku do spraw uzależnień korzystało 30 osób uzależnionych i współuzależnionych oraz 12 osób doznających przemocy domowej.

Poza tym, Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania problemów Alkoholowych w Wejherowie udziela mieszkańcom z Gminy Gniewino pomoc psychologiczną w zakresie przeciwdziałania przemocy i prowadzi grupy motywujące dla osób uzależnionych od alkoholu. W Ośrodku Profilaktyki i Rozwiązywania problemów Alkoholowych w Wejherowie w 2022 roku zarejestrowano łącznie 27 osób z problemem alkoholowym i współuzależnienia.

Na terenie gminy Gniewino w latach 2021-2022 prowadzono także działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży m.in.:

- 2021 rok:
  - ✓ kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość uczestników: 90 osób).
- 2022 rok:
  - ✓ kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość uczestników: 50 osób).

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy Gniewino w latach 2020-2022, w tym:

- do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
  - do 4,5%- 20;
  - od 4,5% do 18%- 21;
  - powyżej 18%- 17.
- do spożycia w miejscu sprzedaży- (wg zawartości alkoholu):
  - do 4,5%- 11;
  - od 4,5% do 18%- 9;
  - powyżej 18%- 6.

Przeciwdziałanie przemocy domowej

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową. Działania na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą domową mają charakter interdyscyplinarny, a więc opierają się na współpracy służb, które dysponując wiedzą, doświadczeniem, narzędziami oraz kompetencjami w danej dziedzinie łączą swoje siły, celem udzielenia kompleksowej pomocy rodzinie.

Gmina Gniewino realizuje „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025”, przyjęty uchwałą nr XXIII/195/2021 Rady Gminy Gniewino z dnia 26 marca 2021 roku. Na terenie gminy funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Uzyskane dane wskazują, że w roku 2022 w porównaniu z rokiem 2021 zmalała liczba zakładanych „Niebieskich Kart”. Instytucją, która najczęściej wszczyna ową procedurę jest Policja.

Tabela 7. Liczba założonych Niebieskich Kart.

Procedura Niebieska Karta			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Ogółem, w tym przez:	10	27	22
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	1	2	7
Placówki Służby Zdrowia	0	0	1
Policja	9	25	12
Placówki szkolno- wychowawcze	0	0	2

Przestępczość

Najbliższym komisariatem policji pilnującym porządku w gminie jest Komisariat Policji w Gniewinie, który swoim działaniem obejmuje obszar 2 gmin, tj. gminy Choczewo oraz Gniewino.

Na podstawie danych zawartych w poniższej należy stwierdzić, że w ostatnim roku zmalała liczba takich przestępstw jak, kradzież z włamaniem. Tendencję wzrostową obserwuje się w przypadku pobicia, fizycznego i psychicznego znęcania się nad rodziną, kradzieży mienia oraz uszkodzenia mienia.

Tabela 8. Przestępczość na terenie gminy w latach 2020-2022.

	2020	2021	2022
Kradzież z włamaniem	23	40	21
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	2	7	8
Pobicie	4	0	2
Uszkodzenie mienia	2	2	4
Kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	0	0	0
Kradzież mienia	0	0	8

Tabela 9 przedstawia dane pozyskane od Policji dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem substancji psychoaktywnych.

Tabela 9. Przepięstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem środków odurzających.

	2020	2021	2022
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości (dotyczy terenu działania KP w Gniewinie, czyli gminy Choczewo oraz gminy Gniewino)	24	23	19
Zakłócanie porządku publicznego (dotyczy interwencji potwierdzonych i niepotwierdzonych – brak możliwości weryfikacji pod kątem środków odurzających)	129	122	151
Liczba wypadków pod wpływem alkoholu	0	0	0
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	0	0	0
Przepięstwa popełnione przez nieletnich pod wpływem środków odurzających	0	0	0
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	0	0	0
Osoby nieletnie zatrzymane do wytrzeźwienia	0	0	0

W 2021 roku policjanci z Komisariatu Policji w Gniewinie w obszarze objętym swoim działaniem przeprowadzili 44 interwencje dotyczące przemocy domowej, a w 2022 roku- 19 interwencji. W latach 2021-2022 zmalała liczba osób doznających przemocy domowej. Osobami doznającymi przemocy domowej najczęściej padają kobiety, zaś osobami stosującymi przemoc domową zazwyczaj są mężczyźni.

Tabela 10. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową- dotyczy terenu działania KP w Gniewinie czyli gminy Choczewo oraz gminy Gniewino.

	2020	2021	2022
Liczba osób doznających przemocy domowej- ogółem, w tym:	22	48	30
• Kobiety	19	38	19

• Mężczyźni	1	5	4
• Nieletni w przedziale 13-18 lat	2	5	7
Liczba osób stosujących przemoc domową- ogółem, w tym:	21	44	25
• Kobiety	1	3	3
• Mężczyźni	19	41	22
• Nieletni	1	0	0
Liczba osób stosujących przemoc domową pod wpływem alkoholu- ogółem, w tym:	11	33	15
• Kobiety	1	0	0
• Mężczyźni	10	33	15
• Nieletni	0	0	0

Nowe Horyzonty

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Metodologia

Cele badania

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze,
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów,
- zagadnienia związane z niektórymi uzależnieniami behawioralnymi,
- zagadnienia związane z przemocą domową,
- zagadnienia związane z funkcjonowaniem osób starszych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z funkcjonowaniem osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.

Metoda i technika badawcza

Niniejsza diagnoza została przeprowadzona metodą badań ilościowych. Badania ilościowe, to głównie sondaże kwestionariuszowe, które mogą być przeprowadzane wśród dużej grupy badanych. Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw względem wybranych problemów społecznych: problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, przemocy domowej i rówieśniczej oraz innych problemów społecznych.

Dorośli mieszkańcy badani byli za pomocą metody PAPI (wywiad bezpośredni realizowany przy użyciu papierowej ankiety). Wykorzystana technika badawcza opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety. Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem liczb (maksymalnie +/- 1%).

Grupa badana

Badania obejmowały mieszkańców w gminie Gniewino, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci zostali poinformowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział łącznie 104 osoby, z czego 66% stanowiły kobiety, a 34% stanowili mężczyźni.

Wykres 2. Liczba respondentów- dorośli mieszkańcy.

Wyniki badań

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszej części badania respondenci zostali poproszeni o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako bardzo istotny i raczej istotny. Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że **mieszkańcy gminy Gniewino za najbardziej istotny problem uznali zanieczyszczenie powietrza (łącznie 97%)**². Natomiast najmniej istotnym problemem w opinii ankietowanych jest zanieczyszczenie krajobrazu (łącznie 76%)³. Tabela 11 przedstawia rozkład uzyskanych odpowiedzi.

² Sumy odpowiedzi zdecydowanie istotny i raczej istotny.

³ Sumy odpowiedzi raczej nieistotny i zdecydowanie nieistotny.

Tabela 11. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza	56%	41%	3%	0%
Zanieczyszczenie krajobrazu	4%	20%	67%	9%
Uzależnienia	32,7%	58,7%	8,7%	0%
Bezrobocie	35,6%	37,5%	25%	1,9%
Bieda, ubóstwo	27%	44%	29%	0%
Bezdomność	35%	39%	26%	0%
Przestępczość	27%	43%	30%	0%
Przemoc domowa	29%	43%	26%	2%
Niepelnosprawność	25%	50%	22%	3%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	28%	43%	27%	2%
Izolacja osób starszych	29%	42%	26%	3%

Zdaniem większości respondentów w gminie Gniewino nie istnieje zagrożenie utraty pracy (87%). 4% badanych twierdzi, że takie ryzyko istnieje, ale jest raczej niewielkie, a 10% nie ma zdania na ten temat.

Wykres 3. Czy w Pani/Pana regionie istnieje zagrożenie utraty pracy?

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2019 roku przez CBOS wśród Polaków powszechny jest pogląd, że nadużywanie alkoholu jest w naszym kraju dużym problemem (91%). Tylko 6% badanych uważa, że jest to mały problem, a 3% nie ma zdania w tej sprawie⁴.

Odpowiedzi respondentów na pytania odnośnie spożywania alkoholu różnią się w zależności od płci, wieku i grup zawodowych. Wśród kobiet jest dwa razy więcej abstynentów niż wśród mężczyzn (21% w stosunku do 10%). Z przeprowadzonych badań wynika, że w ciągu 9 lat nastąpił wzrost spożycia alkoholu wśród kobiet- w roku 2010 abstynencję deklarowała co trzecia kobieta. Biorąc pod uwagę grupy wiekowe, to alkohol najczęściej piją badani w wieku 25-34 lata. Natomiast w 2010 roku relatywnie najwięcej pijących alkohol było wśród najmłodszych badanych (18-24 lata). Uzyskane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że styl konsumpcji alkoholu nie zmienia się wraz z upływem czasu. Sytuacja wygląda podobnie w przypadku osób z grupy wiekowej 65 lat i więcej, którzy 9 lat temu plasowali się w przedziale 55-64 lata- odsetek abstynentów wśród tych osób jest stały i wynosi 28%⁵.

Jeżeli chodzi o częstotliwości spożywania alkoholu, to większość Polaków (56%) deklaruje, że pije alkohol okazjonalnie, 8% spożywa go często, a co trzeci unika okazji do picia alkoholu lub w ogóle go nie spożywa. Porównując te wyniki z wynikami badań CBOS z 2010 r. zmniejszył się odsetek osób deklarujących częste picie (z 11% do 8%) i całkowitych abstynentów (z 22% do 16%). Jednakże, wzrósł udział osób spożywających alkohol czasami, z dobrej okazji, ale nie często (z 50% do 56%)⁶.

Od 2010 roku znacząco zmalał udział piwa, jako najczęściej spożywanego alkoholu, kiedy to, co druga osoba spośród pijących alkohol (52%) przyznawała, że najczęściej sięga po piwo. Obecnie wybiera je 39% respondentów, którzy nie rezygnują z napojów procentowych. Na drugim miejscu znajduje się wino (25%), a na trzecim – wódka (16%). Odsetek osób najchętniej wybierających wino rośnie od 2007 roku, natomiast największy wzrost dotyczy alkoholi wysokogatunkowych, np. koniaku czy whisky – obecnie, co dziewiąty badany pijący alkohol (11%) deklaruje, że, jeśli sięga po kieliszek, to najczęściej z tego typu trunkiem⁷.

⁴ Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

⁵ Tamże.

⁶ Tamże.

Nowe Horyzonty

⁷ Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

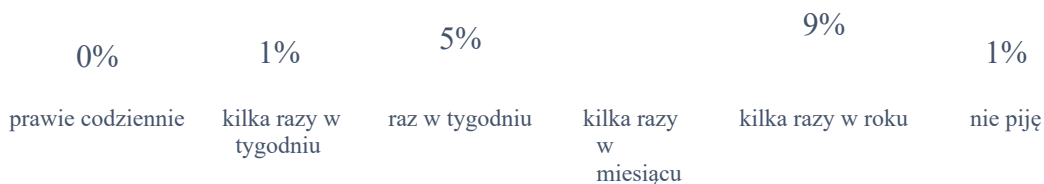

W ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy Gniewino również zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu. Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. Największy odsetek respondentów- **55%** przyznaje, że **pierwszy raz pili alkohol w wieku pomiędzy 16 a 18 rokiem życia**. Poza tym, **45%** deklaruje, że **pierwszy raz spróbowało alkoholu w wieku pomiędzy 13 a 15 lat**.

Wykres 4. Wiek inicjacji alkoholowej- dorośli mieszkańcy.

Następnym badanym obszarem była **częstotliwość spożywania alkoholu**. Do picia alkoholu **kilka razy w miesiącu** przyznało się **85% badanych**, **kilka razy w roku- 9%**, **raz w tygodniu- 5%**, **kilka razy w tygodniu- 1%**. Na podstawie tych danych można stwierdzić, że niewielki odsetek mieszkańców dość często spożywa alkohol- **6% wskazało, że pije go raz w tygodniu lub częściej**. Pozostałe **1% zadeklarowało abstynencję**.

Wykres 5. Częstotliwość spożywania alkoholu- dorośli mieszkańcy.

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu interesujące były także **ilości jego jednorazowego wypicia**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani zaznaczali najczęściej, że spożywają jednorazowo 5-6 porcji alkoholu- 52%. Poza tym, respondenci przyznawali, że spożywają jednorazowo 3-4 porcje alkoholu- 24%, 7-8 porcji- 20%, 10 porcji i więcej- 2% lub też 1-2 porcje- 1%. W tym pytaniu 1% ankietowanych zadeklarował abstynencję. Wobec tego należy uznać, że większość mieszkańców spożywa jednorazowo dość znaczne ilości alkoholu.

Wykres 6. Ilość porcji alkoholu wypijanych podczas "standardowego" picia- dorośli mieszkańcy.

Co ważne, tylko 1% badanych wie, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu. Mieszkańcy wskazywali Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Wykres 7. Czy wie Pani/Pan, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu?

Za jazdę w stanie po spożyciu alkoholu (od 0,2 do 0,5 promila alkoholu we krwi) grozi mandat w wysokości co najmniej 2500 zł, a za stężenie powyżej 0,5 promila grozi nawet kara pozbawienia wolności. Pomimo surowych kar za jazdę pod wpływem alkoholu, problem ten nadal jest obecny- **14% mieszkańców gminy Gniewino przyznaje, że zdarzyło im się chociaż raz w życiu kierować pojazdem pod wpływem alkoholu.**

Wykres 8. Czy zdarzyło się Panu/i chociaż raz kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

Następnie ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, w jakim stopniu zgadzają się z określonymi stwierdzeniami. Pierwsze ze stwierdzeń dotyczyło mitu, jakoby **alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce).** Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności gminy Gniewino, ponieważ łącznie **aż 95% badanych** zaznaczyło, iż **zgadza się z powyższym stwierdzeniem.** Jednocześnie **tylko 5%** respondentów uważa, że alkohol zawarty w np. piwie jest tak samo szkodliwy, jak ten zawarty w wódce.

Kolejne stwierdzenie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 20% badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany”.** Poza tym, **72%** respondentów ocenia **osoby pijące alkohol, jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.** Jednocześnie **12%** badanych uważa, że **osoby nieletnie mają łatwość w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach.**

Łącznie 97% respondentów uważa, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu, a 92% jest zadania, że prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu jest zabronione. Kolejno, w opinii **83% ankietowanych picie alkoholu**

nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych. Tylko 8% badanych uważa, że sprzedaż alkoholu w godzinach nocnych powinna być zabroniona.

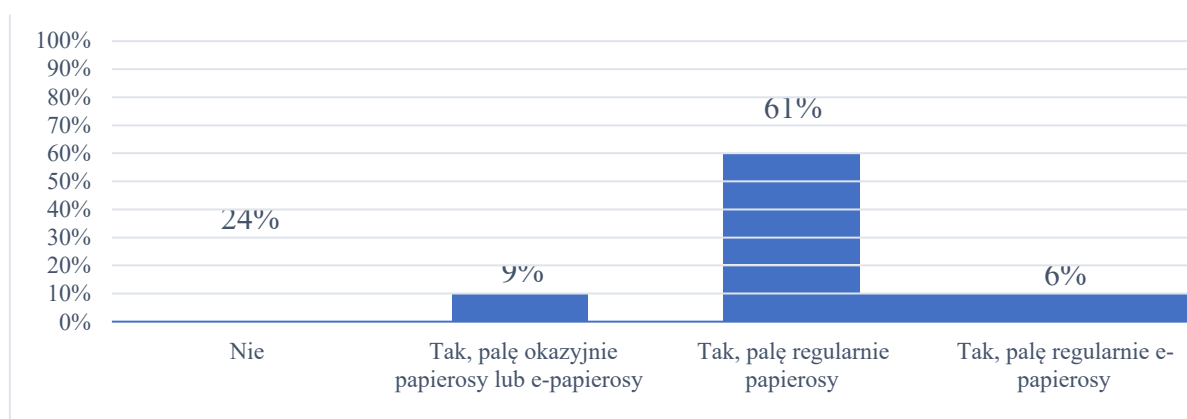
Tabela 12. Zgodność z twierdzeniami na temat alkoholu- dorośli mieszkańcy.

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	40%	55%	4%	1%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	6%	14%	73%	7%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	20%	52%	12%	16%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	3%	9%	38%	50%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych	4%	13%	27%	56%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	0%	8%	34%	58%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	0%	3%	18%	79%
Sprzedaż alkoholu powinna być zakazana w godzinach nocnych.	1%	7%	19%	73%

Substancje uzależniające: nikotyna

W ciągu ostatnich lat można zaobserwować tendencję do zmniejszania się ilości osób palących papierosy. Jednakże tylko **24%** badanych odpowiedziało, że **nie pali papierosów, ani e-papierosów**. Natomiast **61% pali regularnie papierosy**, a **6% pali regularnie e-papierosy**. Pozostałe **9% pali okazjonalnie papierosy lub e-papierosy**. Wobec tego należy uznać, że palenie wyrobów papierosowych jest wśród dorosłych mieszkańców popularnym nałogiem.

Wykres 9. Czy pali Pan/Pani papierosy lub e-papierosy?

Jeżeli chodzi o wiek inicjacji nikotynowej, to **70%** respondentów przyznało, że **pierwszy raz zapalili papierosa w wieku pomiędzy 13 a 15 rokiem życia**. Kolejno, **28%** wskazało, że **inicjacja nikotynowa miała miejsce w wieku pomiędzy 16 a 18 rokiem życia**, a **2%**, że **w wieku pomiędzy 9 a 12 rokiem życia**. Wobec powyższego należy uznać, że mieszkańcy pierwszy raz palili papierosy w dość młodym wieku.

Wykres 10. Wiek inicjacji nikotynowej- dorośli mieszkańcy.

Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze

Według danych z badań populacyjnych odsetek osób, które miały kontakt z narkotykami w ciągu ostatniego roku w Polsce jest 16 razy niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem. Używanie alkoholu w ciągu ostatniego roku odnotowano na poziomie 89,7% (badanie z 2014 roku), podczas gdy w przypadku narkotyków odsetek wyniósł 5,4% (dane dla osób w wieku 15-64 lata)⁸.

Większość mieszkańców gminy Gniewino- 87% twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób, które przyjmują narkotyki lub dopalacze. Jednocześnie, 1% respondentów zna jedną osobę, 10% zna od 2 do 5 osób, a 3% zna od 6 do 10 osób zażywających owe substancje odurzające.

Badani wskazywali, że największą popularność w ich środowisku lokalnym ma marihuana oraz haszysz- 13% ankietowanych zna osoby zażywające owe substancje.

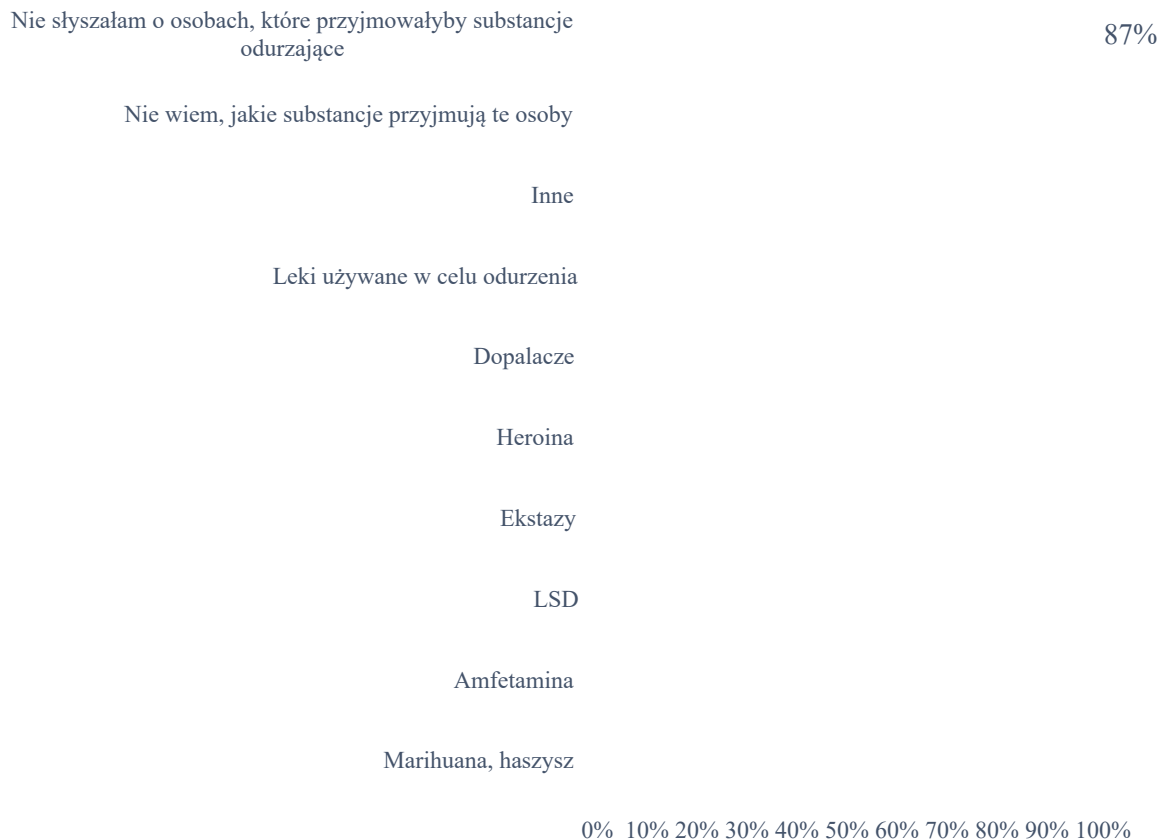
Wykres 11. Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?

⁸ Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Raport o stanie narkomanii w Polsce- 2019*, Warszawa 2019.

Nowe Horyzonty

Wykres 12. Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz (pytanie wielokrotnego wyboru)?

Wszyscy respondenci wskazali, że nie wiedzą, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Wykres 13. Czy wie Pan/ Pani, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

Uzależnienia behawioralne

Przez wiele lat uzależnienie kojarzone było jedynie z zażywaniem substancji psychoaktywnych, jednakże coraz częściej kojarzy się ono również z czynnościami. Uzależnienie behawioralne określa takie formy zachowań, które nie są związane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, ale z wykonywaniem pewnych czynności (hazard, zakupy, granie w gry itp.), a ich specyfiką jest m.in. utrata kontroli nad tymi zachowaniami czy czynnościami.

Formalnie, do grupy tych zaburzeń możemy zaliczyć jedynie zaburzenie uprawiania hazardu, ponieważ od maja 2013 (data opublikowania klasyfikacji DSM–V) występuje ono w klasyfikacji zaburzeń psychicznych Amerykańskiego Towarzystwa Psychiatrycznego.

Hazard patologiczny, jak i zaburzenie uprawiania hazardu, można zdefiniować jako niekontrolowaną potrzebę (przymus) uprawiania hazardu, która z czasem staje się coraz silniejsza i upośledza funkcjonowanie jednostki – prowadzi do problemów natury osobistej, społecznej i zawodowej. Większość osób, które uprawiają hazard, można zaliczyć do graczy rekreacyjnych, którzy grę traktują jako jedną z wielu rozrywek i są w stanie kontrolować zachowanie związane z graniem (np. przestać grać po kolejnej przegranej).

Projekt badawczy „Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019” realizowany był od marca 2018 r. do maja 2019 r. przez Fundację Centrum Badania Opinii Społecznej. Badanie to było powtórzeniem projektu zrealizowanego w latach 2011/2012 oraz w latach 2014/2015. W celu zmierzenia skali uzależnienia od hazardu w Polsce w 2019 roku zapytano badanych, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem grali w jakieś gry na pieniądze. Respondentom przedstawiono listę dziesięciu różnych gier – o każdej mieli powiedzieć, czy w nią grali i jak często. Na tej podstawie wyodrębniono dwie kategorie osób – niegrających i grających (w dalszej części raportu zwanych „graczami”). Niegrający to osoby, które zadeklarowały, że w ciągu ostatniego roku nie grały ani razu w żadną z wymienionych na liście gier. Odsetek tzw. graczy otrzymano przez odjęcie od 100% odsetka niegrających. Gracze są to zatem osoby, które zagrały na pieniądze przynajmniej raz w ciągu roku przed badaniem w przynajmniej jedną z gier wymienionych na liście. Niegrający stanowili 62,9% ogółu Polaków w wieku 15+, zaś gracze na pieniądze 37,1%. W porównaniu z rokiem 2015 odsetek graczy wzrósł o 2,9 punktu procentowego. Polacy najczęściej grają w gry Totalizatora Sportowego. Na drugim miejscu ze znacznie słabszym wynikiem, plasują się

zdrapki, loterie/konkursy SMS-owe oraz automaty do gier z tzw. niskimi wygranymi. W porównaniu z 2015 rokiem ranking popularności poszczególnych gier nie uległ zasadniczym zmianom. Możemy mówić o zwiększeniu się odsetka grających w zdrapki (o 2,9% punktu procentowego) oraz spadku popularności loterii i konkursów SMS-owych⁹.

Zapytaliśmy zatem badanych o to, jak oceniają **rozpowszechnienie uzależnienia od hazardu** w ich środowisku- **łącznie 30% wskazało, że jest ono bardzo i dość powszechne, a łącznie 70% uważa, że jest ono dość i bardzo rzadkie.**

Wykres 14. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od hazardu w Pana/Pani środowisku?

Nowoczesne technologie komunikacyjne trwale i w nieodwracalny sposób zmieniły obraz współczesnej rzeczywistości. Wielu zwłaszcza młodych ludzi, nie wyobraża sobie życia bez stałego bycia online, używania telefonu komórkowego czy przynależności do portalu społecznościowego. Współcześnie dzieci, młodzież, dorośli ciągle są „podłączeni” do wynalazków digitalnego świata, traktując je jako naturalne środowisko zaspokajania potrzeb. Dlatego, e-uzależnienie jest nasilającym się problemem, dotyczącym coraz młodszych użytkowników nowoczesnych technologii. E-uzależnienia nie dają tak szybko negatywnych efektów jak inne uzależnienia, ale powodują ogromne spustoszenie w każdym z obszarów życia osoby uzależnionej i jej rodziny.

⁹ Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej, *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019*, Warszawa 2019, s. 153.

Poprosiliśmy zatem badanych o **ocenę rozpowszechnienia uzależnienia od komputera/ Internetu w ich środowisku**. W subiektywnej ocenie **prawie wszystkich (99%) ankietowanych uzależnienie to jest bardzo i dość powszechne**. Jednocześnie 1% zaznaczył, że jest to dość rzadki problem w ich środowisku lokalnym.

Wykres 15. Czy uzależnienie od komputerów/smartfonów/Internetu jest w Pana/Pani środowisku powszechne?

Następnie respondenci zostali poproszeni o ocenę rozpowszechnienia niektórych zjawisk w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako bardzo powszechny. Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że **mieszkańcy gminy Gniewino za najbardziej rozpowszechnione w środowisku lokalnym uznali uzależnienie od Internetu oraz uzależnienie od smartfona**. Natomiast jako **najmniej powszechne wskazali uzależnienie od hazardu**. Tabela 13 przedstawia rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Tabela 13. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie poniższych zjawisk w Pani/Pana środowisku lokalnym?

	<i>Bardzo powszechne</i>	<i>Dość powszechne</i>	<i>Raczej nie występuje</i>	<i>Zdecydowanie nie występuje</i>
Uzależnienie od Internetu	67%	32%	1%	0%
Hazard	0%	2%	86%	13%
Kompulsywne objadanie	17%	69%	8%	6%
Zaburzenia odżywiania (np. anoreksja)	20%	30%	32%	18%
Uzależnienie od smartfona	54%	46%	0%	0%
Uzależnienie od sportu	11%	17%	57%	15%
Zakupoholizm	25%	52%	16%	7%

Przemoc domowa

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstej (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła. Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecce (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)¹⁰. Wyniki te zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie osoby stosującej przemoc.

¹⁰ CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, kwiecień 2019

Zdecydowana większość- **92% mieszkańców gminy Gniewino** wskazało, że **nie ma w swoim otoczeniu osób doświadczających przemocy domowej**. Tym samym, 2% respondentów zaznaczyło, że zna takie osoby, a 6% ma podejrzenia, że zjawisko przemocy w rodzinie jest obecne w ich otoczeniu.

Wykres 16. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy domowej?

Tylko 5% respondentów wie, do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy domowej. Badani wskazywali najczęściej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Wykres 17. Czy wie Pan/Pani gdzie może uzyskać pomoc osoba doświadczająca przemocy domowej w Pana/Pani rejonie zamieszkania?

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Zdecydowana większość- 95,2% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy domowej jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną.

W społeczeństwie jest obecne przekonanie, że przemoc zdarza się tylko w tzw. „złych domach” – tylko **12,5%** respondentów myśli w ten sposób o przemoc domowej. **Zdecydowana większość- 87%** respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że **osobą doświadczającą przemoc domowej może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.**

Poniższe wartości dotyczą łącznych odpowiedzi: zdecydowanie prawdziwe i raczej prawdziwe:

- „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” –**68%**;
- „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” – **44%**;
- „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” – **57%**.

Powyższe wyniki świadczą o średnim poziomie wiedzy mieszkańców na temat mechanizmów przemoc w rodzinie. Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia tabela 11.

Tabela 14. Przekonania dotyczące przemocy.

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie prawdziwe</i>	<i>Raczej prawdziwe</i>	<i>Raczej nieprawdziwe</i>	<i>Zdecydowanie nieprawdziwe</i>
Główną przyczyną przemocy domowej jest alkohol.	58,7%	36,5%	4,8%	0%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	1,9%	10,6%	77,9%	9,6%
Osobą doświadczającą przemoc domowej może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	25%	62%	10%	4%
Przemoc domowa to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	27%	41%	22%	10%

Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	13%	31%	43%	13%

Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	19%	38%	32%	11%

Przekonania dotyczące wychowania dzieci

Respondenci otrzymali propozycje sześciu stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, do których trafności mieli się odnieść. Uzyskane **wartości pozwalają sądzić, że pewna część mieszkańców gminy Gniewino może przejawiać postawy wychowawcze, które są charakterystyczne dla autokratycznego modelu wychowania** (model ten zakłada wyraźny dystans między rodzicami a dzieckiem. Rodzice kontaktują się z nim w sposób formalny, starają się kierować dzieckiem wydając polecenia i zakazy. Uznają tylko racje własne, nie tolerują sprzeciwu. W razie nieposłuszeństwa stosują surowe kary. Od dzieci wymaga się bezwzględnej karności i posłuszeństwa, podporządkowania się wszystkim poleceniom i nakazom rodziców).

Stwierdzenie „**Aby prawidłowo wychować dziecko należy od czasu do czasu dawać klapsa**” spotkało się z aprobatą większości respondentów – **łącznie 99% mieszkańców nie zgadza się z takim stwierdzeniem**. Tym samym, kolejne twierdzenie: „**Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek**” spotkało się z negacją 85% respondentów. Poza tym, 60% jest zdania, że bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców. Aczkolwiek, tylko 24% badanych nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizycznych hartuje dziecko i pozwala sobie lepiej radzić w przyszłości.

Poza tym, 53% mieszkańców uważa, że nawet **łagodne kary fizyczne są przemocą domową**, a 90% badanych zgadza się co to tego, że kary fizyczne powinny być zakazane prawem.

Szczegółowy rozkład deklaracji badanych przedstawia tabela 15.

Tabela 15. Przekonania dotyczące wychowania.

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Aby prawidłowo wychować dziecko należy od czasu do czasu dawać klapsa.	38%	61%	2%	0%
Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.	1%	14%	77%	8%
Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.	24%	66%	7%	3%
Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.	34%	42%	22%	2%
Łagodne kary fizyczne nie są przemocą domową.	20%	33%	37%	11%
Bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców.	15%	45%	34%	6%

Różnorodne błędy i problemy wychowawcze zdarzają się od zawsze – nie da się ich całkowicie uniknąć w toku wychowania. Mierzą się z nimi rodzice i opiekunowie dziecka, a także nauczyciele czy wychowawcy. Przybierają różną formę i nasilenie. Nie znaczy to jednak, że należy się z nimi godzić i nie można nic zrobić w tej sprawie – trzeba działać, dla dobra dziecka, całej rodziny, a także najbliższego otoczenia.

Mieszkańców zapytano o to, **jakie działania ich zdaniem poprawiłyby sytuację rodzin z terenu gminy, które mierzą się z trudnościami wychowawczymi**. Według 63% badanych najbardziej korzystne byłoby zwiększenie oferty działań instytucji wspierających rodzinę, 44% wskazało, że pomocny byłby asystent rodziny lub rodzina wspierająca, 42% zaznaczyło profilaktykę i terapię uzależnień, 38%- pracę socjalną w środowisku, 30%- większą liczbę ofert pracy. Mniejsze odsetki wybrały większą dostępność do konsultacji psychologiczno- pedagogicznych (13%) oraz szerszą ofertę spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz rodzin (7%).

Wykres 18. Jakie działania według Pana/i poprawiłyby sytuację rodzin z trudnościami wychowawczymi/rodzicielskimi w Gminie?

Osoby starsze

Od początku lat 90. XX wieku obserwujemy postępujący proces starzenia się społeczeństwa polskiego. Wyraża się on głównie wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym i zmniejszającą się liczbą ludności w wieku przedprodukcyjnym. W najbliższych dwudziestu latach nastąpi przyspieszenie tego procesu. Przewidywane zmiany demograficzne wymagają podjęcia nowych zadań w polityce społecznej i gospodarczej Polski¹¹.

Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć samotność, chorobę, inwalidztwo, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności. Wszystkie te problemy wskazują na istniejącą marginalizację osób starszych jako zbiorowości, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego w momencie przekraczania granicy wieku emerytalnego.

Zdaniem mieszkańców największymi problemami osób starszych na terenie gminy są: mała liczba placówek wspierających (51%), ubóstwo (51%), brak wsparcia ze strony rodziny (40%), niepełnosprawność i choroby wieku podeszłego (39%). Nieco mniejsze odsetki ankietowanych wskazały na: bariery architektoniczne (28%), niewystarczającą ofertę kulturalną, rekreacyjną (27%), nieporadność życiową (26%), problemy zdrowia psychicznego (21%), samotność i izolację społeczną (18%), choroby (17%).

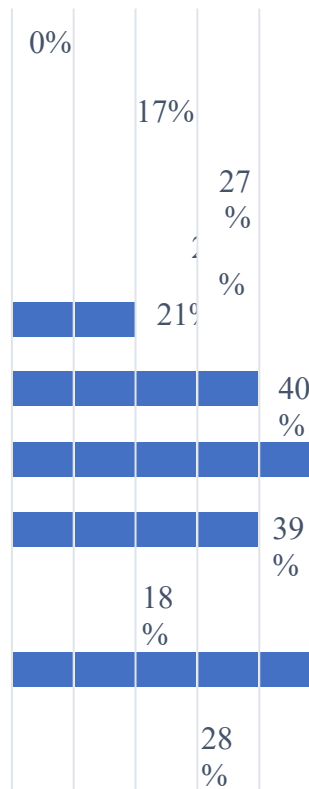
¹¹ [http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/D5E35E200F187640C1257A29004A756B/\\$file/Infos_126.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/D5E35E200F187640C1257A29004A756B/$file/Infos_126.pdf) (dostęp:

15.11.2023).

Wykres 19. Jakie są Pana/Pani zdaniem największe problemy osób starszych na terenie gminy?

Tylko 10% ankietowanych zna miejsca na terenie gminy, w których mogą aktywizować się seniorzy. Badani wskazywali na Uniwersytet Trzeciego Wieku oraz Korpus Wsparcia Seniorów.

Wykres 20. Czy zna Pan/Pani możliwości/miejsca na terenie gminy, w których mogą aktywizować się osoby powyżej 60 roku życia?

Niepełnosprawność

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia.

W opinii społecznej najczęściej wymienianymi problemami, z jakimi mogą borykać się osoby niepełnosprawne są problemy finansowe, brak dostępu do odpowiedniej opieki zdrowotnej oraz rehabilitacji. Same osoby niepełnosprawne również przyznają, że są to jedne z większych problemów, jakie spotykają na swojej drodze.

Najczęściej wymieniane problemy rodzin osób niepełnosprawnych to także trudności finansowe. Istotne są trudności w pogodzeniu pracy zarobkowej z opieką nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Ważnymi aspektami w życiu osób bliskich niepełnosprawnym są także wypalenie, przemęczenie i brak sił oraz niewystarczający dostęp do opieki zdrowotnej i rehabilitacji.

Współczesna sytuacja ekonomiczna i społeczna osób niepełnosprawnych w Polsce, mimo upływu ponad dwóch dekad od rozpoczęcia transformacji ustrojowej, nadal nie jest stabilna. Negatywne zjawiska społeczne, takie jak bieda, bezrobocie, bezradność, nie zanikają, ale ewoluują w inne formy. Swymi skutkami obejmują szczególnie osoby najsłabsze i bezbronne. Jednym z takich zjawisk jest wykluczenie społeczne.

Zdaniem badanych mieszkańców gminy osoby niepełnosprawne szukające pracy najczęściej spotykają się z wysokimi oczekiwaniami dotyczącymi wydajności i sprawności fizycznej (81%), oporem organizacyjnym przed zatrudnianiem osób z niepełnosprawnościami uprzywilejowanych, jeśli chodzi o dłuższe urlopy i krótszy czas pracy (66%) oraz brakiem doświadczenia w zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami (46%). Ponadto respondenci wskazywali na takie problemy osób niepełnosprawnych w znalezieniu zatrudnienia jak: brak dostosowanych stanowisk pracy (14%), potencjalne bariery w komunikacji personalnej (14%) oraz wysokie koszty dostosowania miejsc pracy (3%).

Wykres 21. Jakie Pani/Pana zdaniem są główne bariery w zatrudnieniu osób z niepełnosprawnościami?

83% respondentów twierdzi, że w ich środowisku pracy nie pracują osoby z niepełnosprawnościami. Tylko 9% badanych odpowiedziało, że w ich środowisku pracy pracują osoby niepełnosprawne, a 4%, że takie osoby pracowały z nimi w przeszłości. Pozostałe 5% przyznaje, że tego nie wie.

Wykres 22. Czy w Pani/Pana środowisku pracy pracują osoby z niepełnosprawnościami?

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących na terenie gminy są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

Grupa badana

Badanie zostało przeprowadzone wśród 20 sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie gminy Gniewino. Grupa badana stanowiła 19 kobiet oraz 1 mężczyznę. Średnia wieku ankietowanych wyniosła 34 lata.

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim oraz osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

Wyniki badań

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

Nieco ponad połowa sprzedawców (55%) wskazała, że nie zgadza się, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny, jak ten zawarty w wódce. Świadczy to pośrednio o wysokim poziomie świadomości tego odsetka badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

Wykres 23. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce"?

Tylko nieco ponad 1/3 sprzedawców- 35% uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.

Wykres 24. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany"?

45% sprzedawców zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku, przeciwnego zdania jest 55% badanych.

Wykres 25. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym"?

Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **Wszyscy ankietowani nie zgadzają się ze stwierdzeniem, że osoby nieletnie mają łatwy dostęp do alkoholu.**

Wykres 26. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach"?

Nowe Horyzonty

100% sprzedawców uważa, że spożywanie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Wykres 27. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych"?

Wszyscy badani odpowiedzieli, że prowadzenie samochodu nawet po niewielkiej ilości alkoholu jest niebezpieczne.

Wykres 28. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne"?

Nowe Horyzonty

100% badanych sprzedawców uważa, że kobiety w ciąży nie mogą bezpiecznie pić nawet niewielkich ilości alkoholu.

Wykres 29. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu"?

Prawie wszyscy (95%) sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie Gniewino uważają, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.

Wykres 30. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia"?

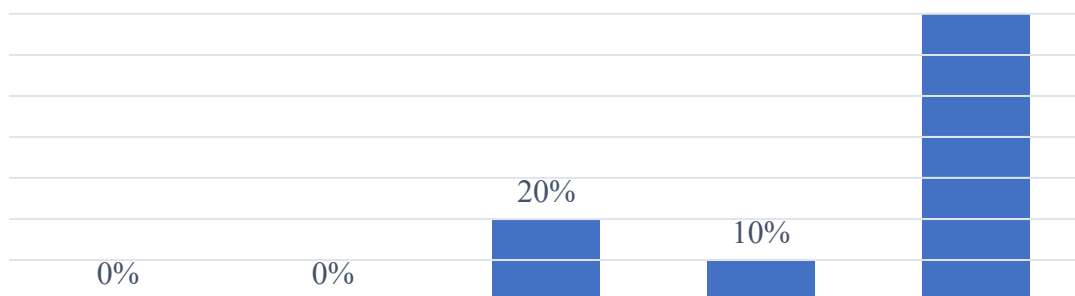

90% badanych uważa, że w ich okolicy nie znajduje się zbyt duża liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Przeciwnego zdania jest 5% badanych.

Wykres 31. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "W okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych"?

Sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie Gniewino deklarują w większości, że **przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia nie zdarzają się (70%)**. Kolejno respondenci wskazali, że takie sytuacje zdarzają się **kilka razy w miesiącu (20%) oraz kilka razy w roku (10%)**. Wobec tego, należy uznać, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie na terenie gminy Gniewino w większości punktów sprzedaży nie stanowią zauważalnego problemu.

Wykres 32. Jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie?

Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży w większości punktów sprzedaży nie stanowi nagminnego problemu- **95%** badanych stwierdziło, że takie przypadki **nie zdarzają się. Pozostałe 5% wskazało**, że takie sytuacje mają miejsce **kilka razy w miesiącu**.

Wykres 33. Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?

Jedynie 5% sprzedawców odpowiedziało, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy **doszło do nieprzyjemnych zajść** związanych ze **spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu, w którym pracują**. W żadnym z punktów nie istniała konieczność wezwania Policji w celu interwencji.

Wykres 34. Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?

Nowe Horyzonty

Wykres 35. Czy w ciągu ostatnich 3 miesięcy trzeba było wezwać policję/straż miejską z prośbą o interwencję w sprawie nieprzyjemnego zajścia związanego z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?

Prawie wszyscy (95%) respondenci deklarują, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie, o której wiedzieli, że nie jest pełnoletnia. Aczkolwiek 5% sprzedawców przyznaje, że często zdarza im się sprzedawać alkohol osobie niepełnoletniej.

Wykres 36. Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?

Nowe Horyzonty

Jednakże w przypadku wątpliwości co do wieku **90%** badanych deklaruje, **że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek, a 10% robi to często**. Uzyskane wartości świadczą o odpowiedzialnej postawie sprzedawców wobec zakazu sprzedaży alkoholu i wyrobów nikotynowych osobom nieletnim.

Wykres 37. W przypadku wątpliwości, jak często pyta Pan/Pani o dowód potwierdzający pełnoletność klienta?

Kolejne badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w gminie Gniewino. **Łącznie 100% badanych oceniło jej funkcjonowanie bardzo dobrze i raczej dobrze.**

Wykres 38. Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?

Nowe Horyzonty

Jeżeli chodzi o wzrost sprzedaży alkoholu podczas pandemii COVID-19, to 35% badanych zauważyło taką tendencję.

Wykres 39. Czy zauważył/a Pan/Pani wzrost sprzedaży alkoholu w okresie pandemii?

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

Metodologia

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem liczb (maksymalnie +/- 1%).

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była:

- ✓ analiza postaw i przekonań wobec alkoholu;
- ✓ analiza postaw i przekonań wobec wyrobów papierosowych;
- ✓ analiza postaw i przekonań wobec narkotyków
- ✓ diagnoza zjawiska przemocy;
- ✓ diagnoza wybranych uzależnień behawioralnych.

Charakterystyka grupy badanej

W badaniu wzięli uczniowie klas 4-6 i 7-8 ze szkół podstawowych oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych w gminie Gniewino. Łącznie w badaniu wzięło udział 299 uczniów.

Tabela 16. Liczebność badanej grupy- uczniowie.

Szkoły podstawowe 4 – 6	175
Szkoły podstawowe 7 – 8	84
Szkoły ponadpodstawowe	40
ŁĄCZNIE	299

Relacje z rodzicami, nauczycielami oraz rówieśnikami

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowić mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy.

Uczniowie w gminie Gniewino deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6: łącznie 94%; SP 7-8: łącznie 86%, SPP: łącznie 96%. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne/ problemowe.

Wykres 40. Ocena relacji z rodzicami, opiekunami.

Klimat szkoły jest jednym z tych elementów środowiska społecznego, które w istotny sposób mogą modyfikować procesy socjalizacyjne i rozwojowe. Wiele badań wskazuje na to, że pozytywny klimat szkoły należy do istotnych czynników wspierających karierę szkolną dzieci i młodzieży, a także należy do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Dobry klimat w szkole sprzyja przystosowaniu uczniów do wymagań i obowiązków szkolnych; wiąże się z lepszymi wynikami w nauce, wyższą motywacją do uczenia się, większym zaangażowaniem uczniów w pracę na lekcjach, wyższymi wskaźnikami frekwencji oraz mniejszymi wskaźnikami „wypadania” uczniów z systemu szkolnego. Badacze przedmiotu wskazują także na związki dobrego klimatu szkoły z korzystnymi postawami uczniów wobec szkoły, wobec działalności prospołecznej w szkole,

a także z zadowoleniem z siebie i poczuciem własnej wartości. Dodatkowo, wyniki badań mówią o tym, że postrzeganie przez uczniów swoich związków ze szkołą i z nauczycielami jako przeważnie pozytywnych jest związane z mniejszym rozpowszechnieniem zachowań ryzykownych młodzieży, w tym: używania substancji psychoaktywnych, stosowania przemocy, ryzykownych zachowań seksualnych oraz zaburzeń emocjonalnych i zachowania¹².

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Wysoki odsetek badanych ze szkół podstawowych ocenia relacje z nauczycielami jako **bardzo dobre i dobre: SP 4-6: łącznie 68%; SP 7-8: łącznie 63%. Jeśli chodzi o uczniów ze szkół ponadpodstawowych to żaden z nich nie ocenił relacji z nauczycielami jako bardzo dobrych, jednak 33% wskazało, że są one dobre.** Kolejno, 26% młodszych, 32% starszych i 35% najstarszych uczniów przyznaje, że relacje te nie są ani dobre, ani złe. Poza tym, łącznie 6% uczniów klas 4-6 i łącznie 33% uczniów ze szkół ponadpodstawowych oceniło te relacje jako złe i bardzo złe, a 5% uczniów klas 7-8 jako złe.

Wykres 41. Ocena relacji z nauczycielami.

¹² K. Ostaszewski, *Zachowania ryzykowne młodzieży w perspektywie mechanizmów resilience*, Warszawa 2014.

Kolejnym istotnym elementem są relacje z rówieśnikami- ankietowani relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze- SP 4-6: łącznie 89%; SP 7-8: łącznie 87%, SPP: łącznie 95%. Z kolei 10% uczniów klas 4-6, 10% uczniów klas 7-8 i 3% uczniów ze szkół ponadpodstawowych wskazało, że relacje te nie są ani dobre, ani złe. Poza tym, łącznie 2% uczniów klas 4-6 oraz łącznie 3% uczniów klas 7-8 przyznaje, że ich relacje z rówieśnikami są złe i bardzo złe, a 3% uczniów ze szkół ponadpodstawowych, że są one bardzo złe.

Wykres 42. Ocena relacji z rówieśnikami.

Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne w gminie Gniewino, co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

Substancje psychoaktywne: Alkohol

Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

Jak wynika z badań ESPAD (Europejski Program Badań Ankietowych w Szkołach na temat Używania Alkoholu i Narkotyków) z 2019 roku napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80,0% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów z starszej grupy.

Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% piętnasto-szesnastolatków i 76,1% siedemnasto-osiemnastolatków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, a najmniej – wino. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upiło się 11,3% uczniów z młodszej kohorty i 18,8% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się tylko 66,7% uczniów młodszych i 43,4% uczniów starszych. W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie: 74% (72% w 2016) uczniów przynajmniej raz piło piwo, 62% (63% w 2018) – wódkę i inne mocne alkohole, a 43% (41% w 2016) – wino¹³.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. **12% uczniów klas 4-6, 36% uczniów klas 7-8 oraz 60% uczniów ze szkół ponadpodstawowych przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.** Natomiast 26% młodszych, 30% starszych i 35% najstarszych badanych odpowiedziało, że tego nie wie. Pozostałe 62% uczniów klas 4-6, 35% uczniów klas 7-8 oraz 5% uczniów ze szkół ponadpodstawowych zaznaczyło, że ich rówieśnicy nie spożywają alkoholu.

Wykres 43. Czy Twoim zdaniem osoby w Twoim wieku piją alkohol?

¹³ J. Sierosławski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych ESPAD przeprowadzonych w 2019 roku*, Warszawa 2020.

Następnie badanych zapytano o to, **w jakich miejscach ich koledzy/ koleżanki spożywają alkohol**. Uczniowie ze szkół podstawowych wskazywali najczęściej na **świeże powietrze** (SP 4-6- 43%, SP 7-8- 50%, SPP- 25%). Natomiast uczniowie ze szkół ponadpodstawowych wybierali najczęściej **imprezy/ dyskoteki** (SP 4-6- 33%, SP 7-8- 30%, SPP- 42%). Wszystkie badane grupy najrzadziej zaznaczały, że ma to miejsce **w domu** (SP 4-6- 5%, SP 7-8- 0%, SPP- 13%).

Jeżeli chodzi o **przyczyny z jakich rówieśnicy sięgają po alkohol** respondenci z klas 4-6 wskazywali najczęściej, że tego nie wiedzą (SP 4-6- 61%, SP 7-8- 29%, SPP- 30%). Natomiast uczniowie z klas 7-8 oraz uczniowie ze szkół ponadpodstawowych odpowiadali najczęściej, że jest to **chęć zaimponowania innym** (SP 4-6- 22%, SP 7-8- 43%, SPP- 50%), Poza tym, uczniowie zaznaczali **chęć lepszej zabawy** (SP 4-6- 9%, SP 7-8- 13%, SPP- 33%), **picie dla towarzystwa** (SP 4-6- 6%, SP 7-8- 11%, SPP- 20%) oraz **zapomnienie o kłopotach** (SP 4-6- 15%, SP 7-8- 36%, SPP- 15%).

Wykres 44. Jeśli tak, to gdzie ma to miejsce (pytanie wielokrotnego wyboru)?

Wykres 45. Dlaczego Twoim zdaniem rówieśnicy sięgają po alkohol (pytanie wielokrotnego wyboru)?

Jak wynika z przeprowadzonych badań **inicjację alkoholową** ma za sobą **4% uczniów klas 4-6, 14% uczniów klas 7-8 oraz 12% uczniów ze szkół ponadpodstawowych**. Respondenci ci deklarują, że sięgają po alkohol rzadziej niż raz w miesiącu (SP 4-6- 2%, SP 7-8- 10%, SPP- 5%). Badani z klas 4-6 oraz ze szkół ponadpodstawowych równie często przyznawali, że spożywają alkohol co najmniej raz w tygodniu (SP 4-6- 2%, SP 7-8- 2%, SPP- 5%). Poza tym 2% uczniów klas 7-8 oraz 3% uczniów ze szkół ponadpodstawowych wskazało, że sięgają po alkohol co najmniej raz w miesiącu.

Wykres 46. Jak często zdarza Ci się spożywać alkohol?

Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. **Uczniowie klas 4-6 zaznaczali najczęściej, że wybierają szampana (SP 4-6- 5%, SP 7-8- 4%, SPP- 5%), uczniowie z klas 7-8- piwo (SP 4-6- 3%, SP 7-8- 8%, SPP- 5%), a uczniowie ze szkół ponadpodstawowych wódkę (SP 4-6- 2%, SP 7-8- 7%, SPP- 15%).**

Wykres 47. Jaki rodzaj alkoholu pijesz najczęściej (pytanie wielokrotnego wyboru)?

Wśród powodów z jakich sięgają po alkohol uczniowie ze szkół podstawowych wskazywali najczęściej zapomnienie o problemach (SP 4-6- 3%, SP 7-8- 6%, SPP- 0%), a uczniowie ze szkół ponadpodstawowych picie dla towarzystwa (SP 4-6- 1%, SP 7-8- 4%, SPP- 8%). Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższy wykres.

Wykres 48. Z jakich powodów sięgasz po alkohol (pytanie wielokrotnego wyboru)?

Wyniki zamieszczone w poniższych tabelach wskazują, że **badani w większości mają świadomość tego, że każdy może uzależnić się od alkoholu** (SP 4-6- 49%, SP 7-8- 67%, SPP- 50%) **oraz, że piwo to także alkohol** (SP 4-6- 63%, SP 7-8- 68%, SPP- 60%). Poza tym, niektórzy uczniowie wskazali, że w ich gminie są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu (SP 4-6- 13%, SP 7-8- 14%, SPP- 47,5%).

Tabela 17. Przekonania dotyczące alkoholu klasy 4-6.

<i>Problem</i>	<i>Nie mam zdania</i>	<i>Nie zgadzam się</i>	<i>Zgadzam się</i>
Każdy może uzależnić się od alkoholu.	30%	21%	49%
Piwo to nie alkohol.	24%	63%	13%
W mojej gminie są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu.	29%	58%	13%

Tabela 18. Przekonania dotyczące alkoholu klasy 7-8.

<i>Problem</i>	<i>Nie mam zdania</i>	<i>Nie zgadzam się</i>	<i>Zgadzam się</i>
Każdy może uzależnić się od alkoholu.	23%	11%	67%
Piwo to nie alkohol.	26%	68%	6%
W mojej gminie są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu.	43%	43%	14%

Tabela 19. Przekonania dotyczące alkoholu- SPP.

<i>Problem</i>	<i>Nie mam zdania</i>	<i>Nie zgadzam się</i>	<i>Zgadzam się</i>
Każdy może uzależnić się od alkoholu.	20%	30%	50%
Piwo to nie alkohol.	22,5%	60%	17,5%
W mojej gminie są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu.	40%	12,5%	47,5%

Substancje uzależniające: Papierosy

Jak wynika z badania ESPAD palenie tytoniu jest wśród uczniów z polskich szkół zachowaniem mniej powszechnym niż spożywanie alkoholu. Chociaż raz w życiu paliło 49,9% uczniów z młodszej i 65,5% uczniów ze starszej grupy. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 23,0% uczniów z grupy młodziej i 35,5% ze starszej.

Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy oraz czy sami kiedykolwiek próbowali papierosa.

Jak wynika z przeprowadzonych badań 26% najmłodszych, 69% starszych oraz 75% najstarszych uczniów wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy. Poza tym, 35% uczniów klas 4-6, 13% uczniów klas 7-8 oraz 3% uczniów ze szkół ponadpodstawowych odpowiedziało, że ich rówieśnicy nie palą papierosów. Pozostali badani nie wiedzą, czy ich rówieśnicy palą papierosy- SP 4-6- 38%, SP 7-8- 18%, SPP- 23%.

Wykres 49. Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?

Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. **Inicjację nikotynową ma za sobą 10% uczniów klas 4-6, 21% uczniów z klas 7-8 oraz 17% uczniów ze szkół ponadpodstawowych i najczęściej deklarują oni, że dotąd próbowali palenia papierosów tylko raz w życiu (SP 4-6- 6%, SP 7-8- 13%, SPP- 8%).** Poza tym, 3% najmłodszych, 5% starszych oraz 5% najstarszych badanych odpowiedziało, że palą papierosy od czasu do czasu, a 1% najmłodszych, 4% starszych oraz 5% najstarszych respondentów pali papierosy regularnie.

Jeżeli chodzi o ilości papierosów palonych w ciągu ostatnich 30 dni, to badani często odpowiadali, że to pytanie ich nie dotyczy, co oznacza, że nawet ci uczniowie, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, nie palili papierosów w ciągu ostatnich 30 dni (SP 4-6- 65%, SP 7-8- 78%, SPP- 43%). Poza tym, uczniowie wypalają mniej niż 1 papierosa tygodniowo (SP 4-6- 12%, SP 7-8- 11%, SPP- 43%), mniej niż 1 papierosa dziennie (SP 4-6- 6%), od 1 do 5 papierosów dziennie (SP 7-8- 6%), od 6 do 10 papierosów dziennie (SP 7-8- 6%), a nawet więcej niż 20 papierosów dziennie (SP 4-6- 18%, SPP- 14%).

Wykres 50. Czy palisz papierosy?

Wykres 51. Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu OSTATNICH 30 DNI?

Zapytani o przyczyny sięgania po wyroby nikotynowe, uczniowie najczęściej wskazywali na inne niż wymienione w ankiecie (SP 4-6- 41%, SP 7-8- 33%, SPP- 29%).

Poza tym badani wskazywali na namowę znajomych (SP 4-6- 12%, SP 7-8- 11%, SPP- 14%), chęć spróbowania czegoś nowego (SP 4-6- 18%, SP 7-8- 28%, SPP- 14%) oraz chęć zaimponowania w towarzystwie (SPP- 14%).

Wykres 52. Co skłoniło Cię do palenie papierosów?

Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze

Wyniki badania ESPAD wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania wśród polskiej młodzieży substancji nielegalnych (narkotyki, dopalacze), niż legalnych, zwłaszcza alkoholu i tytoniu. Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem. Chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 21,4% młodszych uczniów i 37,0% starszych uczniów. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych wśród uczniów gimnazjów jest amfetamina (4,2%), a wśród uczniów szkół wyższego poziomu – ecstasy (5,1%). Aktualne, okazjonalne używania substancji nielegalnych, czego wskaźnikiem jest używanie w czasie ostatnich 12 miesięcy, także stawia marihuanę lub haszysz przetwory konopi na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia. W klasach trzecich gimnazjów używa tych środków ponad 16,7% uczniów, w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych – 29,6%.

Wyniki badań wskazują, że pewien odsetek uczniów może przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków- 7% uczniów klas 4-6, 25% uczniów klas 7-8 oraz 38% uczniów ze szkół ponadpodstawowych wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami. Poza tym, 46% młodszych, 25% starszych i 20% najstarszych ankietowanych odpowiedziało, że osoby w ich wieku nie mają kontaktu z tymi substancjami. Pozostałe 47% uczniów klas 4-6, 50% uczniów klas 7-8 oraz 43% uczniów ze szkół ponadpodstawowych zaznaczyło, że tego nie wie.

Wykres 53. Czy osoby w Twoim wieku mają kontakt z narkotykami albo dopalaczami?

Prawie wszyscy badani uczniowie deklarują, że nigdy dotąd nie zażywali narkotyków ani dopalaczy. Aczkolwiek, 2% ankietowanych z klas 4-6, 8% ankietowanych z klas 7-8 oraz 5% ankietowanych ze szkół ponadpodstawowych przyznaje, że próbowało już owych substancji psychoaktywnych.

Badanych zapytano również o **miejsce, w jakim zażywali narkotyki/ dopalacze**. Uczniowie odpowiadali, że przyjmowali je w **barze/ klubie** (SPP- 50%), w **innym miejscu niż wymienione w ankiecie** (SP 4-6- 25%, SP 7-8- 57%) czy też **pod sklepem** (SP 7-8- 14%).

Wykres 54. Czy zażywałeś kiedyś jakieś narkotyki albo dopalacze?

Wykres 55. Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyków lub dopalaczy¹⁴?

¹⁴ Odsetki dotyczą badanych, którzy mają za sobą inicjację narkotykową.

Jeżeli chodzi o **źródło pozyskania narkotyków/ dopalaczy**, **25% uczniów klas 4-6 oraz 50% uczniów ze szkół ponadpodstawowych** odpowiedziało, że dostali je od **kolegi/koleżanki**. Poza tym, 25% uczniów z klas 4-6 oraz 14% uczniów z klas 7-8 zaznaczyło, że nie wie skąd mieli narkotyki/ dopalacze, które zażywali. Pozostałe 50% najmłodszych, 86% starszych oraz 50% najstarszych respondentów odpowiedziało, że to pytanie ich nie dotyczy.

Wykres 56. Skąd wzięłeś tę substancję¹⁵?

¹⁵ Odsetki dotyczą badanych, którzy mają za sobą inicjację narkotykową.

Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy to uczniowie w większości wskazywali, że nie wiedzą czy zdobycie narkotyków lub dopalaczy byłoby w ich miejscowości łatwe/trudne (SP 4-6 – 69%; SP 7-8 – 70%, SPP- 65%).

Poza tym, 24% uczniów klas 4-6, 19% uczniów klas 7-8 oraz 8% uczniów ze szkół ponadpodstawowych twierdzi, że byłoby to trudne. Pozostałe 7% uczniów klas 4-6, 11% uczniów klas 7-8 oraz 28% uczniów ze szkół ponadpodstawowych odpowiedziało, że zdobycie narkotyków/ dopalaczy byłoby łatwe w jego miejscowości.

Wykres 57. Gdybyś chciał/ła zdobyć narkotyki i/lub dopalacze w Twojej miejscowości to byłoby:

Kolejno zapytano uczniów, czy znają w swojej miejscowości miejsca, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Zdecydowana większość badanych nie posiada takiej wiedzy (SP 4-6- 93%, SP 7-8- 85%, SPP- 73%). **Aczkolwiek część uczniów zna miejsca, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Ankietowani wskazywali, że można je kupić w szkole i w okolicy (SP 4-6- 2%, SP 7-8- 2%, SPP- 8%), na dyskotecę (SP 4-6- 2%, SP 7-8- 1%, SPP- 5%), na osiedlu (SP 4-6- 2%, SP 7-8- 6%, SPP- 5), na boisku sportowym (SP 4-6- 2%, SP 7-8- 1%, SPP- 8%) oraz w innych miejscach niż wymienione w ankiecie (SP 4-6- 7%, SP 7-8- 8%, SPP- 15%).**

Wykres 58. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze (pytanie wielokrotnego wyboru)?

Uzależnienia behawioralne

Dotychczas najwięcej niepokoju, jeżeli chodzi o dzieci, które dorastają i wkraczają w wiek nastoletni, budziły takie problemy jak ryzyko sięgnięcia przez nie po różnego rodzaju substancje psychoaktywne. To, co obecnie zaczyna niepokoić coraz bardziej, to wciąż pojawiające się nowe formy uzależnień behawioralnych.

Komputer, który stał się nieodłącznym elementem życia osób dorosłych zaczął jednocześnie coraz częściej zastępować dzieciom kontakty z rodziną, zabawy z rówieśnikami, czytanie książek czy uprawianie sportu. Dla wielu dzieci stał się podstawową formą spędzania czasu i to nie tylko tzw. wolnego. Zbyt wczesne, a szczególnie niekontrolowane przez dorosłych, korzystanie z komputera powoduje, że zamiast doskonałego narzędzia kształcenia i rozwoju oraz źródła radości – komputer staje się źródłem wielu zagrożeń i problemów¹⁶.

Jeżeli chodzi o **częstotliwość korzystania z komputera to badani ze szkół podstawowych deklarowali najczęściej, że spędzają przed nim do dwóch godzin dziennie** (SP 4-6- 27%, SP 7-8- 30%, SPP- 13%), zaś **badani ze szkół ponadpodstawowych do czterech godzin dziennie** (SP 4-6- 23%, SP 7-8- 24%, SPP- 30%). Część ankietowanych zaznaczyła, że korzysta z komputera **kilka razy w tygodniu** (SP 4-6- 10%, SP 7-8- 13%, SPP- 23%). Poza tym uczniowie korzystają z komputera **do 6 godzin dziennie** (SP 4-6- 9%, SP 7-8- 11%, SPP- 3%), a nawet **powyżej 6 godzin dziennie** (SP 4-6- 9%, SP 7-8- 6%,

¹⁶ <https://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/siecioholizm/dziecko-i-komputer/>

SPP- 5%), Pozostałe **22% uczniów klas 4-6, 17% uczniów klas 7-8 oraz 28% uczniów ze szkół ponadpodstawowych zaznaczyło, że nie korzysta z komputera.**

Uzyskane wyniki w praktyce mogą oznaczać, że po przyjściu ze szkoły korzystanie z komputera jest dla wielu uczniów jedyną formą spędzania czasu. Uczniowie, którzy korzystają z komputera powyżej 4 godzin dziennie mogą przejawiać symptomy uzależnienia.

Wykres 59. Ile czasu spędzasz dziennie przed komputerem z powodów innych niż te związane z nauką?

Granie w gry komputerowe to jedna z bardziej atrakcyjnych aktywności wykonywanych online. Rynek gier jest ogromny – w 2017 roku ponad dwa miliardy graczy wygenerowało ponad 100 miliardów dolarów zysku (108,9). Wśród młodych graczy badacze zauważyli niepokojący trend związany z nadużywaniem grania przy jednoczesnym zaniedbywaniu innych obszarów życia¹⁷. Zapytano zatem badanych uczniów, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na granie w gry komputerowe.

¹⁷ M. Rowicka, *E- uzależnienia...*, s. 43.

Badani uczniowie wskazywali najczęściej, że grają w nie od jednej do trzech godzin dziennie (SP 4-6 – 32%; SP 7-8 – 33%, SPP- 35%) czy też **do godziny dziennie** (SP 4-6 – 18%; SP 7-8 – 20%, SPP- 28%). Znacznie niepokoi odsetek uczniów, który wskazał, że gra w gry komputerowe powyżej trzech (SP 4-6 – 17%; SP 7-8 – 13%, SPP- 18%), a nawet sześciu godzin dziennie (SP 4-6 – 5%; SP 7-8 – 10%, SPP- 5%)- ta grupa badanych może być już uzależniona od gier komputerowych. Pozostałe 28% najmłodszych, 25% starszych oraz 15% najstarszych respondentów nie gra w gry komputerowe.

Wykres 60. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na granie w gry komputerowe?

Wielość funkcji i aplikacji jakie oferuje obecnie telefon komórkowy, sprawia, że komunikacja werbalna, będąca jego pierwotnym przeznaczeniem, schodzi na dalszy plan, a smartfon z dostępem do Internetu stał się narzędziem, za pomocą którego organizować możemy codzienne życie we wszystkich niemal aspektach: pracy, kontaktów towarzyskich, informacji, rozrywki, sportu, zakupów. Narzędzie to stało się wielu osobom niezbędne do tego stopnia, że nie potrafią bez niego funkcjonować; wzmożona intensywność użytkowania zaczyna nosić znamiona nadużywania, prowadząc do uzależnienia – fonoholizmu. Nadmierne używanie telefonu komórkowego to zjawisko bardzo powszechne, zwłaszcza wśród młodzieży. określenie „uzależnienie” od nałogowego używania telefonu komórkowego należy stosować umownie, ponieważ w oficjalnych klasyfikacjach zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, ICD-10 jak i DSM-V nie wyodrębniono takiej kategorii zaburzeń.

Jak wynika z przeprowadzonych badań **47% uczniów klas 4-6, 45% uczniów klas 7-8 oraz 48% uczniów ze szkół ponadpodstawowych korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie**. Część uczniów spędza w ten sposób czas około godziny dziennie (SP 4-6: 18%, SP 7-8: 11%, SPP: 5%). Znaczny niepokój budzi fakt, iż **30% uczniów klas 4-6, 42% uczniów klas 7-8 oraz 48% uczniów ze szkół ponadpodstawowych deklaruje, że korzysta z telefonu 4 i więcej godzin dziennie**. Nieznaczny odsetek uczniów przyznaje, że nie korzysta z telefonu: SP 4-6: 6%, SP 7-8: 2%.

Wykres 61. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?

Korzystając z telefonu komórkowego uczniowie poświęcają spędzony przed nim czas na czatach, portalach społecznościowych (SP 4-6- 20%; SP 7-8- 30%; SPP- 43%), korzystaniu z aplikacji (SP 4-6- 22%; SP 7-8- 21%; SPP- 13%), oglądaniu filmików i śmiesznych obrazków (SP 4-6- 22%; SP 7-8- 11%; SPP- 15%). Poza tym czas przed telefonem komórkowym uczniowie spędzają na słuchaniu muzyki (SP 4-6- 15%; SP 7-8- 24%; SPP- 10%). Zdecydowanie mniejsze odsetki wskazały na czytanie ebooków (SP 4-6- 1%; SP 7-8- 1%; SPP- 3%) czy przeglądanie ciekawych stron w Internecie (SP 4-6- 2%; SP 7-8- 1%, SPP- 8%).

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)¹⁸.

¹⁸ L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

Łącznie 77% uczniów klas 4-6, 72% uczniów klas 7-8 oraz 55% uczniów ze szkół ponadpodstawowych deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Aczkolwiek, spora część uczniów przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 11%; SP 7-8 – 15%; SPP- 32,5%).

Jednocześnie 10% uczniów klas 4-6, 12% uczniów klas 7-8 oraz 12,5% uczniów ze szkół ponadpodstawowych stwierdziło, że korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliby bardzo negatywnie.

Wykres 63. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?

28% najmłodszych, 42% starszych, a także 45% najstarszych badanych doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Uczniowie również często otrzymywali wiadomości z obelgami i przezwiskami (SP 4-6– 21%; SP 7-8- 42%, SPP- 40%). Padali też ofiarami udostępniania ich prywatnej

wiadomości innej osobie (SP 4-6–15%; SP 7-8- 39%, SPP- 38%), włamania na konto na portalu społecznościowym (SP 4-6– 12%; SP 7-8- 15%; SPP- 33%), umieszczania filmików lub zdjęć w sieci, które ośmieszały ich lub ich znajomych ze szkoły (SP 4-6- 5%; SP 7-8–21%; SPP- 25%) oraz podszywania się po nich lub pod ich znajomych ze szkoły (SP 4-6- 6%; SP 7-8– 5%; SPP- 20%).

Wykres 64. Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6.

Nowe Horyzonty

Wykres 65. Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8.

Nowe Horyzonty

Wykres 66. Styczność z cyberprzemocą: SPP.

Nowoczesne technologie komunikacyjne trwale i w nieodwracalny sposób zmieniły obraz współczesnej rzeczywistości. Wielu zwłaszcza młodych ludzi, nie wyobraża sobie życia bez stałego bycia online, używania telefonu komórkowego czy przynależności do portalu społecznościowego. Współcześnie dzieci, młodzież, dorośli ciągle są „podłączeni” do wynalazków digitalnego świata, traktując je jako naturalne środowisko zaspokajania potrzeb. Dlatego e-uzależnienie jest nasilającym się problemem, dotyczącym coraz młodszych użytkowników nowoczesnych technologii. E-uzależnienia nie dają tak szybko negatywnych efektów jak inne uzależnienia, ale powodują ogromne spustoszenie w każdym z obszarów życia osoby uzależnionej i jej rodziny.

Hazard wydaje się rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodne gry hazardowe coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018” –

„to swego rodzaju „falowanie” zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy”. Podobnie jak w latach ubiegłych, najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego jest Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%)¹⁹.

¹⁹ CBOS, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019.

20% uczniów klas 4-6, 33% uczniów klas 7-8 oraz 65% uczniów ze szkół ponadpodstawowych przyznało, że grało już w gry hazardowe, z czego 10% najmłodszych, 13% starszych i 48% najstarszych ankietowanych grało już w nie kilka i więcej razy.

Wykres 67. Grałeś/aś w jakiegokolwiek gry hazardowe (na pieniądze)?

Kompulsywne objadanie się wiąże się z okresową utratą kontroli nad ilością spożywanych posiłków oraz wyraźnie szybszym tempem jedzenia spożywanych pokarmów aż do wystąpienia objawów przejedzenia. Charakterystyczne dla kompulsywnego objadania się jest sięganie po pokarmy, z powodów innych niż głód. Jedzenie może stać się sposobem na samotność, stres, niskie poczucie własnej wartości, zawód miłosny itd.

Badani uczniowie zostali zapytani czy zdarza im się „zajadać” stres, negatywne emocje. Wyniki są dość niepokojące- **48% uczniów klas 4-6, 51% uczniów klas 7-8 oraz 38% uczniów ze szkół ponadpodstawowych zaznaczyło odpowiedź twierdzącą**, co może wskazywać na skłonności w kierunku jedzenia kompulsywnego.

Wykres 68. Czy zdarza Ci się ""zajadać"" stresy, trudne emocje?

Uczniowie z gminy Gniewino zostali także poproszeni o ocenę powszechności występowania niektórych zjawisk w ich otoczeniu. **Za najbardziej powszechne uczniowie uznali uzależnienie od Internetu oraz uzależnienie od smartfona.** Natomiast jako **najrzadziej występujące badani ocenili uzależnienie od hazardu oraz zaburzenia odżywiania.** Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 20. Czy wśród Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? Wyniki w klasach 4-6.

	<i>Popularne</i>	<i>Czasem występuje</i>	<i>Występuje bardzo rzadko</i>	<i>Nie występuje</i>
Zakupoholizm	15%	18%	16%	51%
Uzależnienie od Internetu (sieciologizm)	28%	25%	17%	30%
Uzależnienie od hazardu (gry na pieniądze, zakłady sportowe)	5%	9%	13%	74%
Zaburzenia odżywiania (bulimia, anoreksja, jedzeniologizm)	7%	10%	16%	67%
Uzależnienie od smartfona	33%	18%	18%	31%

Tabela 21. Czy wśród Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? Wyniki w klasach 7-8.

	<i>Popularne</i>	<i>Czasem występuje</i>	<i>Występuje bardzo rzadko</i>	<i>Nie występuje</i>
Zakupoholizm	20%	20%	17%	43%
Uzależnienie od Internetu (sieciologizm)	42%	23%	17%	19%
Uzależnienie od hazardu (gry na pieniądze, zakłady sportowe)	6%	10%	21%	63%
Zaburzenia odżywiania (bulimia, anoreksja, jedzeniologizm)	12%	18%	23%	47%
Uzależnienie od smartfona	42%	19%	20%	19%

Tabela 22. Czy wśród Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? Wyniki w SPP.

	<i>Popularne</i>	<i>Czasem występuje</i>	<i>Występuje bardzo rzadko</i>	<i>Nie występuje</i>
Zakupoholizm	13%	35%	35%	18%
Uzależnienie od Internetu (siecioholizm)	45%	35%	15%	5%
Uzależnienie od hazardu (gry na pieniądze, zakłady sportowe)	35%	30%	20%	15%
Zaburzenia odżywiania (bulimia, anoreksja, jedzenioholizm)	12,5%	12,5%	17,5%	57,5%
Uzależnienie od smartfona	60%	30%	10%	0%

Napoje energetyczne

Napoje energetyczne zyskują w ostatnich latach coraz większą popularność zarówno w Polsce, jak i na całym świecie. Poprawiają bowiem zdolność koncentracji, przeciwdziałają senności i dodają energii. Co niepokojące, to fakt, że połowa konsumentów tego rodzaju napojów to dzieci oraz młodzi ludzie do 25 roku życia. Zawarte w energetykach składniki mają działanie pobudzające i regenerujące. Wspomagają organizm zwłaszcza w sytuacjach intensywnego wysiłku psychicznego oraz wymagających dużej koncentracji i uwagi. Bagatelizuje się jednak fakt, że takie działanie napojów energetycznych może być okupione zgubnymi skutkami dla organizmu.

W pierwszym pytaniu w tym obszarze zapytano uczniów **czy ich zdaniem napoje energetyczne są zdrowe- 12% badanych z klas 4-6, 21% badanych z klas 7-8 oraz 35% uczniów ze szkół ponadpodstawowych wskazało odpowiedź twierdzącą.** Oznacza to, że te odsetki badanych nie mają świadomości odnośnie szkodliwego wpływu tego typu napojów na zdrowie.

Wykres 69. Czy Twoim zdaniem napoje energetyczne są zdrowe?

Jak wynika z przeprowadzonych badań **po napoje energetyczne sięga 19% uczniów klas 4-6, 43% uczniów klas 7-8 oraz 45% uczniów ze szkół ponadpodstawowych** na terenie gminy Gniewino.

Wykres 70. Czy pijesz lub zdarza Ci się pić napoje energetyczne typu Redbull, Burn, Tiger?"

Okolo połowa uczniów, którzy piją napoje energetyczne, sięga po nie raz miesiącu (SP 4-6 –56%; SP 7-8 – 50%; SPP- 44%). Niepokojące jest, że **15% uczniów klas 4-6, 19% uczniów klas 7-8 oraz 28% uczniów ze szkół ponadpodstawowych, którzy piją napoje energetyczne, sięga po nie raz w tygodniu**. Co więcej, **część uczniów sięga po nie 2-3 razy w tygodniu** (SP 4-6 –6%; SP 7-8 – 11%; SPP- 11%), **3-5 razy w tygodniu** (SP 4-6 –9%; SP 7-8 – 11%; SPP- 6%), a nawet **codziennie** (SP 4-6 –15%; SP 7-8 – 8%; SPP- 11%). Należy pamiętać, że spożywanie nawet małych ilości napojów energetyzujących może mieć dla

organizmu niekorzystne skutki. Organizm, który dopiero się rozwija, łatwo może uzależnić się od kofeiny zawartej w napojach energetycznych.

Wykres 71. Jak często pijesz napoje energetyczne?

Doświadczenie przemocy

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi.

Przeprowadzone ankiety wśród uczniów gminy Gniewino pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym, a także przemocy domowej.

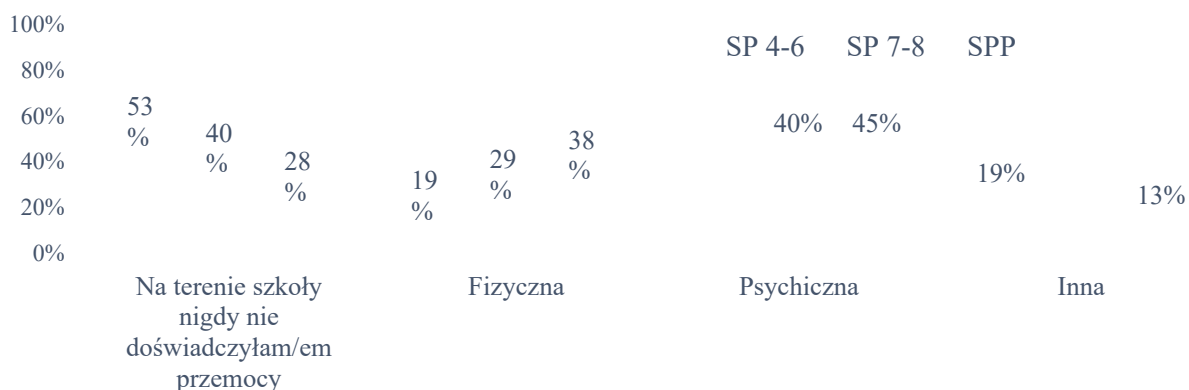
W pierwszej kolejności uczniom wyjaśniono, czym jest przemoc fizyczna (np. bicie, popychanie) oraz psychiczna (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Następnie zostali zapytani, o to, jakiego rodzaju przemocy doświadczyli w szkole ze strony rówieśników.

Jak wynika z przeprowadzonych badań część uczniów doświadcza przemocy w szkole ze strony rówieśników. Jeżeli chodzi, o **młodszych uczniów, to 53% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy rówieśniczej w szkole, 19% z nich doświadczyło przemocy fizycznej, 20% z nich doświadczyło przemocy psychicznej, a 19% doświadczyło innych niż wskazane form przemocy.** W przypadku starszych uczniów, **40% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy w szkole ze strony innych uczniów, 29% z nich doświadczyło przemocy fizycznej, 40% przemocy psychicznej, a 8% innej formy przemocy.** Natomiast

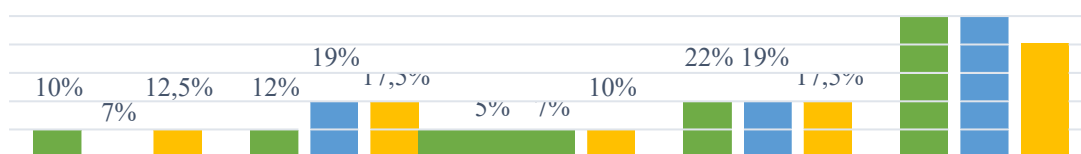
najstarsi badani uczniowie deklarują, że **28% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy w szkole ze strony innych uczniów**, **38% z nich doświadczyło przemocy fizycznej**, **45% przemocy psychicznej**, a **13% innej formy przemocy**. Uzyskane wyniki wskazują, że pewien odsetek uczniów doświadcza ze strony swoich kolegów i koleżanek w szkole zarówno przemocy fizycznej, jak i psychicznej.

Wykres 72. Rodzaj doświadczanej przemocy w szkole ze strony rówieśników (pytanie wielokrotnego wyboru).

W kolejnym pytaniu **51% uczniów klas 4-6**, **48% uczniów klas 7-8** oraz **42,5% uczniów ze szkół ponadpodstawowych** deklaruje, że nie są ofiarami przemocy ze strony innych uczniów. Część uczniów przyznaje, że **kilka razy w roku** (SP 4-6 – 22%; SP 7-8 – 19%; SPP- 17,5%) oraz **kilka razy w miesiącu** (SP 4-6 – 5%; SP 7-8- 7%; SPP- 10%) doświadcza w szkole przemocy ze strony swoich kolegów lub koleżanek. Niektórzy uczniowie deklarują, że doświadczają przemocy rówieśniczej w szkole **kilka razy w tygodniu** (SP 4-6 – 12%; SP 7-8– 19%; SPP- 17,5%) lub **nawet codziennie** (SP 4-6- 10%, SP 7-8- 7%; SPP- 12,5%).

Wykres 73. Jak często doświadczasz którejkolwiek z form przemocy w szkole ze strony innych uczniów?

Następnie zapytaliśmy ankietowanych o to, czy doświadczają przemocy w domu. **Badania wskazują, że 17% uczniów klas 4-6, 18% uczniów klas 7-8 oraz 12,5% uczniów ze szkół ponadpodstawowych doświadczyło przemocy domowej.**

Wykres 74. Czy doświadczyłeś przemocy w domu?

Badanych uczniów zapytano również o to, czy w domach spotyka ich agresja słowna. **27% uczniów klas 4-6, 37% uczniów klas 7-8 oraz 37,5% wskazało, że takie sytuacje mają miejsce.** Wśród reakcji na agresję słowną uczniowie wymieniali najczęściej: „nie reaguję”, „ignoruję”, „kłóczę się”, „denerwuję się”, „płaczę”. Badani stosują zatem różne sposoby radzenia sobie z agresją słowną, aczkolwiek nie zawsze są konstruktywne.

Wykres 75. Czy spotyka Cię agresja słowna w domu?

Czas wolny

W przeprowadzonej ankiecie zbadano również, w jaki sposób czas wolny spędzają uczniowie szkół na terenie gminy Gniewino.

Badani uczniowie **najczęściej spędzają czas wolny ze znajomymi z klasy/szkoły** (SP 4-6: 31%, SP 7-8: 26%, SPP: 37,5%) oraz z **rodziną** (SP 4-6: 37%, SP 7-8: 26%, SPP: 12,5%). Część uczniów spędza ten czas **w samotności** (SP 4-6: 13%, SP 7-8: 24%, SPP: 15%), **ze znajomymi spoza klasy/szkoły** (SP 4-6: 12%, SP 7-8: 14%, SPP- 27,5%) lub też z **innymi osobami** niż wymienione w ankiecie (SP 4-6: 7%, SP 7-8: 10%, SPP: 7,5%). Wyniki badań wskazują, że wraz z wiekiem maleje ilość czasu spędzanego z rodziną, natomiast wzrasta ilość czasu spędzanego ze znajomymi.

Wykres 76. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?

Niespełna połowa badanych z gminy Gniewino uważa, że w okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania czasu wolnego: SP 4-6: 48%, SP 7-8: 45%, SPP: 43%.

Tym samym, 23% uczniów klas 4-6, 15% uczniów klas 7-8 i 35% uczniów ze szkół ponadpodstawowych uważa, że w okolicy powinno być więcej obiektów sportowych, a 6% uczniów klas 4-6, 13% uczniów klas 7-8 oraz 5% uczniów ze szkół ponadpodstawowych przyznaje, że mogłoby być więcej terenów zielonych. Z kolei 9% najmłodszych, 17% starszych i 8% najstarszych uczniów wskazuje, że powinno być więcej miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży. Natomiast 3% uczniów klas 4-6, 5% uczniów klas 7-8, a także 5% uczniów ze szkół ponadpodstawowych wskazuje, że brakuje organizacji młodzieżowych oraz propozycji wolontariatów. Uczniowie mieli również możliwość przedstawienia swoich propozycji. Najczęściej wskazywali, że w okolicy brakuje placów zabaw.

Wykres 77. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?

Uczniowie zostali zapytani także o posiadane pasje- w większości przyznają, że je posiadają (SP 4-6: 80%; SP 7-8: 77%; SPP: 90%) wskazując na różnorodne zajęcia w tym np. rysowanie, szkicowanie, gry na instrumentach, dyscypliny sportowe, pomaganie zwierzętom czy słuchanie muzyki.

Wykres 78. Czy masz pasję- coś, co lubisz robić i kiedy to robisz nie czujesz, że mija Ci czas?

Analiza SWOT

Analiza SWOT należy do grupy metod zintegrowanych, czyli badających zarówno samą jednostkę, jak również jej otoczenie. Akronim pochodzi od angielskich wyrazów:

- strengths („S” – siły, atuty, mocne strony),
- weaknesses („W” – słabości, słabe strony),
- opportunities („O” – szanse, okazje, korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym),
- threats („T” – zagrożenia, niekorzystne zjawiska zewnętrzne).

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w diagnozie lokalnych zagrożeń społecznych. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań. Analizę SWOT dla gminy Gniewino w zakresie zidentyfikowanych w niniejszym dokumencie zagrożeń społecznych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• dodatni przyrost naturalny; • dobre rozpoznanie przez władze i instytucje lokalne istniejących problemów społecznych w gminie; • skuteczny system przeciwdziałania przemocy domowej; • bezpieczeństwo publiczne mieszkańców gminy; • dobry dostęp do edukacji (szkoły podstawowe i szkoły ponadpodstawowe); • spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej; • realizacja działań z zakresu profilaktyki uzależnień;	• malejąca liczba mieszkańców gminy; • duży udział osób dotkniętych problemem niepełnosprawności i długotrwale lub ciężko chorych wśród beneficjentów GOPS; • wczesny wiek inicjacji alkoholowej wśród dorosłych mieszkańców; • spożywanie jednorazowo znacznych ilości alkoholu przez dorosłych mieszkańców; • niski poziom wiedzy dorosłych mieszkańców na temat instytucji, do których może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu, narkotyków;
• poczucie stabilności zawodowej wśród mieszkańców; • korzystna atmosfera wychowawcza	• wysoka popularność wyrobów nikotynowych wśród dorosłych mieszkańców; • wysoki poziom uzależnienia

	• zjawisko przemocy szkolnej i agresji wśród dzieci i młodzieży.

SZANSE	ZAGROŻENIA
• wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i zagrożeń społecznych; • możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych; • wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej; • rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą; • samoorganizacja i wzrost aktywności sektora pozarządowego w aplikowaniu o środki zewnętrzne; • rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym; • edukacja kulturalna prowadzona wśród dzieci i młodzieży przez instytucje kultury; • zwiększający się poziom świadomości społecznej na temat starzenia się i zdrowego trybu życia; • postępujący rozwój nowych koncepcji walki z problemami społecznymi	• rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństwa i wzrostu liczby osób niepełnosprawnych i wymagających opieki; • zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa i przemocy; • niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów; • pojawianie się nowych rodzajów uzależnień; • bierność i pasywność osób objętych pomocą społeczną, nasilanie się postaw roszczeniowych; • występowanie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej; • ograniczenia prawne oraz brak stabilności przepisów, trudności w ich interpretacji; • delegowanie coraz większej ilości zadań władzom lokalnym w nieproporcjonalnej wielkości, w stosunku do wysokości przekazywanych środków finansowych.

i metodami funkcjonowania instytucji pomocy społecznej; • wzrost wysokości płacy minimalnej; • szansa zasilenia budżetów NGO ze środków zewnętrznych.	

Podsumowanie badań ankietowych i wnioski

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w gminie Gniewino można wyróżnić zasadnicze problemy jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Dorośli mieszkańcy gminy Gniewino:

- ✓ Mieszkańcy gminy Gniewino za najistotniejsze problemy w ich środowisku lokalnym uznali zanieczyszczenie powietrza. Z pewnością w tej sferze są największe oczekiwania wobec władz i instytucji lokalnych związane z podjęciem działań.
- ✓ Wśród dorosłych mieszkańców poziom uzależnienia od narkotyków/ dopalaczy należy określić jako niski, poziom uzależnienia od alkoholu należy określić jako średni, a poziom uzależnienia od wyrobów nikotynowych wysoki. Rekomenduje się przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać działania realizowane za pomocą kampanii informacyjno-edukacyjnej przy użyciu ulotek, plakatów i artykułów umieszczanych w lokalnej prasie, mediach oraz w miejscach publicznych. Rekomenduje się rozpowszechnianie wśród mieszkańców ulotek również na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemów z nadużywaniem lub uzależnieniem od alkoholu i innych substancji. W celu zwiększenia skuteczności prowadzonych działań profilaktycznych zaleca się rozwijanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień, organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji osób pracujących na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin. Konieczne jest tworzenie, wspieranie i finansowanie miejsc, które oferują dorosłym i dzieciom kompleksową pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, socjoterapeutyczną, socjalną (np. punkty

konsultacyjne). Informacje o tych miejscach powinny być rozpowszechnione na stronach internetowych i w miejscach publicznych.

- ✓ Istotnym problemem wśród mieszkańców Gminy Gniewino jest uzależnienie od komputerów i Internetu- zdecydowana większość mieszkańców ocenia, że jest to bardzo lub dość powszechne zjawisko w ich najbliższym otoczeniu. Należy większą uwagę poświęcić działaniom profilaktycznym skierowanym do dorosłych, dzieci i młodzieży mającym zarówno charakter edukacyjny, jak i dostarczającym alternatywnych form spędzania wolnego czasu. Szczególnie narażone osoby na uzależnienie od komputera czy Internetu to nastolatki, ponieważ mają dostęp do Internetu, a często sposób użycia komputera i czas korzystania z niego nie są kontrolowane i ograniczane przez rodziców; młodzi ludzie dorośli – studenci, osoby bez pracy ze względu na wielkość czasu wolnego, jakim dysponują; gospodynie domowe ze względu na to, że dużo przebywają często samotnie w domu i szukają kontaktu z innymi osobami, informacji, porad lub rozrywki właśnie w Internecie, a także osoby samotne.
- ✓ Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie gminy Gniewino jest na niskim poziomie ryzyka. Zaleca się rozpowszechnienie informacji o placówkach udzielających pomocy w zakresie uzależnień od hazardu oraz na temat wskaźników pozwalających stwierdzić czy problem w tym zakresie występuje.
- ✓ W kontekście uzyskanych wyników na temat zjawiska przemocy domowej należy zwrócić większą uwagę na rozpowszechnianie informacji o podmiotach i miejscach świadczących pomoc osobom doznającym przemocy domowej za pomocą ulotek, plakatów, broszur i stron internetowych. Niezbędne jest także systematyczne i kompleksowe diagnozowanie zjawiska przemocy domowej, a także stałe podnoszenie kompetencji osób i służb zajmujących się ową problematyką. Zaleca się prowadzenie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń, na których obecni będą przedstawiciele wszystkich służb zajmujących się problematyką przemocy domowej. Wskazane jest również promowanie wzorów dobrego rodzicielstwa wolnego od przemocy, krzywdzenia i zaniedbywania np. poprzez prowadzenie warsztatów umiejętności wychowawczych i konsultacji dla rodziców. Rekomenduje się też prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy domowej, a także będą opisywać mechanizmy przemocy domowej i uświadamiać ich społeczną szkodliwość.

- ✓ Badani dostrzegają liczne problemy z jakimi spotykają się osoby starsze z terenu gminy. Poza tym, niewielu mieszkańców zna miejsca na terenie gminy, w których mogą aktywizować się seniorzy. Szeroko pojęta aktywność osób w starszym wieku zapobiega samotności i izolacji społecznej, a także umożliwia utrzymanie niezależności do późnych lat. Wskazane jest zatem stałe poszerzanie oferty skierowanej do seniorów.
- ✓ Osoby niepełnosprawne mają trudności w znalezieniu zatrudnienia na terenie gminy. Dla osób z niepełnosprawnością praca zawodowa jest nie tylko źródłem dochodów, ale również formą terapii i rehabilitacji zawodowej. Dzięki pracy osoba niepełnosprawna staje się bardziej niezależna, jej poczucie własnej wartości wzrasta, a kontakty z innymi ludźmi stają się częstsze i lepsze. Dlatego ważne jest wspieranie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami.
- ✓ Należy zwrócić uwagę na kształtowanie w społeczeństwie szacunku wobec osób starszych oraz niepełnosprawnych i tworzenie warunków do inkluzji społecznej tych grup poprzez organizację wydarzeń oraz podejmowanie działań promujących integrację wewnątrz i między pokoleniową. Ponadto, niezbędne jest wsparcie i promocja aktywności kulturalnej, fizycznej i rekreacyjnej osób starszych oraz niepełnosprawnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów.

2. Pracownicy punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

- ✓ Sprzedawcy wydają się nie ulegać najpopularniejszym mitom dotyczącym spożywania alkoholu. Większość z nich uważa bowiem, że alkohol jest tak samo groźny niezależnie od tego, czy pochodzi z piwa czy z wódki. Poza tym, wszyscy wiedzą, że prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest niebezpieczne oraz że picie alkoholu w czasie ciąży, nawet w małych dawkach jest szkodliwe, a także zdają sobie sprawę, że alkohol nie jest dobrym rozwiązaniem codziennych problemów.
- ✓ Ankieta wykazała, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie na terenie Gminy Gniewino nie stanowią nagminnego problemu. Rozkład deklaracji ankietowanych pozwala sądzić, iż większość sprzedawców odpowiedzialnie podchodzi do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim oraz poważnie traktuje ten zakaz. Mimo tego, zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Kampania informacyjna może obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki

Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.

- ✓ Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży w Gminie Gniewino nie jest częstym zjawiskiem. Aczkolwiek, niektórzy sprzedawcy przyznają, że w punktach, w których pracują mają miejsce nieprzyjemne sytuacje z udziałem osób nietrzeźwych. Zaleca się zwiększenie patrołów Policji w celu monitorowania problemu.
- ✓ Wszyscy sprzedawcy ocenili funkcjonowanie kontroli punktów sprzedaży alkoholu, jako bardzo dobrą i raczej dobrą.

3. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży

- ✓ Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież w gminie Gniewino jest na średnim poziomie ryzyka. Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci, zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta.
- ✓ Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą. Działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży powinny mieć zarówno charakter edukacyjny, jak i dostarczać im alternatywnych form spędzania wolnego czasu.
- ✓ Badania wykazały, że pewien odsetek badanych uczniów pali wyroby tytoniowe. Palenie wyrobów tytoniowych jest bardziej popularne wśród młodych mieszkańców gminy, co spożywanie alkoholu. Ograniczanie dostępu dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość

zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.

- ✓ Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków. Badani w większości twierdzą, że nie wiedzą, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze w ich środowisku. Należy zwrócić uwagę również na profilaktykę uzależnień od narkotyków wśród uczniów. W przypadku zażywania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i być uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych.
- ✓ Napoje energetyczne są dość popularną używką wśród uczniów. Zalecane jest uświadamianie dzieci i młodzieży na temat składu, działania oraz negatywnych skutków spożywania tego rodzaju napojów np. poprzez pogadanki na zajęciach z wychowawcą.
- ✓ Kolejnym zauważalnym problemem wśród młodych mieszkańców gminy są przypadki agresji i przemocy (zarówno fizycznej, jak i psychicznej), z jakimi badani spotykają się w środowisku rówieśniczym. Niektórzy z uczniów kilka razy w tygodniu, a nawet codziennie doświadczają przemocy fizycznej oraz psychicznej ze strony swoich kolegów i koleżanek w szkole. Otrzymane wyniki powinny skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkole działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy, autoagresji oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. To przede wszystkim dyrektorzy placówek oświatowych powinni zwrócić szczególną uwagę na problem przemocy rówieśniczej. Co więcej, otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązania codziennych problemów.

- ✓ Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera, telefonu komórkowego czy graniu w gry komputerowe. Uczniowie spędzają w ten sposób nawet powyżej 4 godzin dziennie. Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu. W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się również szeroka edukacja z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.
- ✓ Gry „na pieniądze” zdobywają coraz większą popularność wśród dzieci i młodzieży. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych lub krótkich pogadanek na lekcjach wychowawczych.
- ✓ Do skutecznych strategii zapobiegania uzależnieniom behawioralnym (podobnie jak w innych zachowaniach ryzykownych) należą: rozwijanie kompetencji psychospołecznych dzieci i młodzieży oraz rozwijanie kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów. Ponadto, do specyficznych działań profilaktycznych, które zostały uznane za skuteczne należą: obniżenie pozytywnych oczekiwań związanych z używaniem Internetu, graniem w gry hazardowe, korygowanie zniekształceń poznawczych związanych z graniem w gry hazardowe (w tym w obszarze ważne jest dostarczanie wiedzy na temat matematycznego prawdopodobieństwa). Realizowane w szkołach programy powinny uwzględniać ww. skuteczne strategie profilaktyczne i być realizowane przez profilaktyków rozumiejących specyfikę pracy z młodzieżą/rodzicami, nie zaś przez osoby do tego nieprzygotowane. Więcej o skutecznych strategiach profilaktycznych oraz budowie programów na stronie www.programyrekomendowane.pl.
- ✓ Jak wynika z przeprowadzonych badań część badanych uczniów nie potrafi zagospodarować swojego czasu wolnego. Uczniowie często spędzają czas wolny przed

komputerem czy korzystając ze smartfonów. Należy poświęcić więcej uwagi ofercie zajęć oraz oddziaływań skierowanych do dzieci i młodzieży na terenie gminy.

- ✓ Uczniowie w gminie Gniewino deklarują w większości poprawne relacje z rodzicami, opiekunami oraz nauczycielami. Zaleca się rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.

<i>Tabela 1. Ekonomiczne grupy wiekowe- lata 2020-2022.</i>	5
<i>Tabela 2. Przyrost naturalny w Gminie Gniewino- lata 2020-2022.</i>	6
<i>Tabela 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2022.</i>	6
<i>Tabela 4. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin.</i>	7
<i>Tabela 5. Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową.</i>	7
<i>Tabela 6. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS.</i>	8
<i>Tabela 7. Liczba założonych Niebieskich Kart.</i>	11
<i>Tabela 8. Przestępczość na terenie gminy w latach 2020-2022.</i>	12
<i>Tabela 9. Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem środków odurzających.</i>	13
<i>Tabela 10. Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową- dotyczy terenu działania KP w Gniewinie czyli gminy Choczewo oraz gminy Gniewino.</i>	13
<i>Tabela 11. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.</i>	17
<i>Tabela 12. Zgodność z twierdzeniami na temat alkoholu- dorośli mieszkańcy.</i>	22
<i>Tabela 13. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie poniższych zjawisk w Pani/Pana środowisku lokalnym?</i>	29
<i>Tabela 14. Przekonania dotyczące przemocy.</i>	31
<i>Tabela 15. Przekonania dotyczące wychowania</i>	33
<i>Tabela 16. Liczebność badanej grupy- uczniowie.</i>	49
<i>Tabela 17. Przekonania dotyczące alkoholu klasy 4-6.</i>	58
<i>Tabela 18. Przekonania dotyczące alkoholu klasy 7-8.</i>	58
<i>Tabela 19. Przekonania dotyczące alkoholu- SPP.</i>	59
<i>Tabela 20. Czy wśród Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? Wyniki w klasach 4-6.</i>	77
<i>Tabela 21. Czy wśród Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? Wyniki w klasach 7-8.</i>	77
<i>Tabela 22. Czy wśród Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? Wyniki w SPP.</i>	78
<i>Tabela 23. Analiza SWOT.</i>	86

Wykres 1. Liczba mieszkańców w latach 2020-2022.....	5
Wykres 2. Liczba respondentów- dorośli mieszkańcy.....	16
Wykres 3. Czy w Pani/Pana regionie istnieje zagrożenie utraty pracy?	17
Wykres 4. Wiek inicjacji alkoholowej- dorośli mieszkańcy	19
Wykres 5. Częstotliwość spożywania alkoholu- dorośli mieszkańcy.	19
Wykres 6. Ilość porcji alkoholu wypijanych podczas "standardowego" picia- dorośli mieszkańcy	20
Wykres 7. Czy wie Pani/Pan, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu?	20
Wykres 8. Czy zdarzyło się Panu/i chociaż raz kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?	21
Wykres 9. Czy pali Pan/Pani papierosy lub e-papierosy?	23
Wykres 10. Wiek inicjacji nikotynowej- dorośli mieszkańcy	23
Wykres 11. Ile zna Pan/Pani osób (osobiście lub „ze słyszenia”), które przyjmują substancje odurzające (narkotyki lub dopalacze)?	24
Wykres 12. Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz (pytanie wielokrotnego wyboru)?	25
Wykres 13. Czy wie Pan/ Pani, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?	25
Wykres 14. Jak ocenia Pan/Pani rozpowszechnienie uzależnienia od hazardu w Pana/Pani środowisku?	27
Wykres 15. Czy uzależnienie od komputerów/smartfonów/Internetu jest w Pana/Pani środowisku powszechne?	28
Wykres 16. Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy domowej?.....	30
Wykres 17. Czy wie Pan/Pani gdzie może uzyskać pomoc osoba doświadczająca przemocy domowej w Pana/Pani rejonie zamieszkania?.....	30
Wykres 18. Jakie działania według Pana/i poprawiłyby sytuację rodzin z trudnościami wychowawczymi/rodzicielskimi w Gminie?	34
Wykres 19. Jakie są Pana/Pani zdaniem największe problemy osób starszych na terenie gminy?	36
Wykres 20. Czy zna Pan/Pani możliwości/miejsca na terenie gminy, w których mogą aktywizować się osoby powyżej 60 roku życia?.....	36

Wykres 21. Jakie Pani/Pana zdaniem są główne bariery w zatrudnieniu osób z niepełnosprawnościami?	38
Wykres 22. Czy w Pani/Pana środowisku pracy pracują osoby z niepełnosprawnościami?	38
Wykres 23. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce"?	40
Wykres 24. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany"?	40
Wykres 25. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym"?	41
Wykres 26. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach"?	41
Wykres 27. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych"?	42
Wykres 28. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne"?	42
Wykres 29. Czy zgadza się Pani/Pan z twierdzeniem: "Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu"?	43
Wykres 30. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia"?	43
Wykres 31. Czy zgadza się Pani/ Pan z twierdzeniem: "W okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych"?	44
Wykres 32. Jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie?	44
Wykres 33. Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?	45
Wykres 34. Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zajście związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?	45
Wykres 35. Czy w ciągu ostatnich 3 miesięcy trzeba było wezwać policję/straż miejską z prośbą o interwencję w sprawie nieprzyjemnego zajścia związanego z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?	46
Wykres 36. Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?	46

Wykres 37. W przypadku wątpliwości, jak często pyta Pan/Pani o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta?	47
Wykres 38. Jak, Pana/Pani zdaniem funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu w Pana/Pani miejscowości?	47
Wykres 39. Czy zauważył/a Pan/Pani wzrost sprzedaży alkoholu w okresie pandemii?	48
Wykres 40. Ocena relacji z rodzicami, opiekunami	50
Wykres 41. Ocena relacji z nauczycielami	51
Wykres 42. Ocena relacji z rówieśnikami.....	52
Wykres 43. Czy Twoim zdaniem osoby w Twoim wieku piją alkohol?	53
Wykres 44. Jeśli tak, to gdzie ma to miejsce (pytanie wielokrotnego wyboru)?	54
Wykres 45. Dlaczego Twoim zdaniem rówieśnicy sięgają po alkohol (pytanie wielokrotnego wyboru)?	55
Wykres 46. Jak często zdarza Ci się spożywać alkohol?	55
Wykres 47. Jaki rodzaj alkoholu pijesz najczęściej (pytanie wielokrotnego wyboru)?	56
Wykres 48. Z jakich powodów sięgasz po alkohol (pytanie wielokrotnego wyboru)?	57
Wykres 49. Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?	59
Wykres 50. Czy palisz papierosy?	60
Wykres 51. Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu OSTATNICH 30 DNI?	61
Wykres 52. Co skłoniło Cię do palenie papierosów?	61
Wykres 53. Czy osoby w Twoim wieku mają kontakt z narkotykami albo dopalaczami?	62
Wykres 54. Czy zażywałeś kiedyś jakieś narkotyki albo dopalacze?	63
Wykres 55. Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyków lub dopalaczy?	63
Wykres 56. Skąd wziąłeś tę substancję?	64
Wykres 57. Gdybyś chciał/ła zdobyć narkotyki i/lub dopalacze w Twojej miejscowości to byłoby:	65
Wykres 58. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze (pytanie wielokrotnego wyboru)?	66
Wykres 59. Ile czasu spędzasz dziennie przed komputerem z powodów innych niż te związane z nauką?	67
Wykres 60. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na granie w gry komputerowe?	68

Wykres 61. Ile czasu dziennie korzystasz z telefonu?	69
Wykres 62. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z telefonu?	70
Wykres 63. Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do Internetu?	71
Wykres 64. Styczność z cyberprzemocą: SP 4-6.	72
Wykres 65. Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8.	73
Wykres 66. Styczność z cyberprzemocą: SPP.....	74
Wykres 67. Grałeś/aś w jakiejkolwiek gry hazardowe (na pieniądze)?	76
Wykres 68. Czy zdarza Ci się ""zajadać"" stresy, trudne emocje?	76
Wykres 69. Czy Twoim zdaniem napoje energetyczne są zdrowe?	79
Wykres 70. Czy pijesz lub zdarza Ci się pić napoje energetyczne typu Redbull, Burn, Tiger?"	79
Wykres 71. Jak często pijesz napoje energetyczne?	80
Wykres 72. Rodzaj doświadczanej przemocy w szkole ze strony rówieśników (pytanie wielokrotnego wyboru)	81
Wykres 73. Jak często doświadczasz którejkolwiek z form przemocy w szkole ze strony innych uczniów?	81
Wykres 74. Czy doświadczyłeś przemocy w domu?	82
Wykres 75. Czy spotyka Cię agresja słowna w domu?	82
Wykres 76. Z kim najczęściej spędzasz czas wolny?	83
Wykres 77. Czy uważasz, że w Twojej okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania wolnego czasu? Jeśli nie to, co mogłoby być lepiej?	84
Wykres 78. Czy masz pasję- coś, co lubisz robić i kiedy to robisz nie czujesz, że mija Ci czas?	85